

2013

ГІРСЬКИЙ ПОХІД ПО ЗАХІДНОМУ КАВКАЗУ

Звіт про похід першої категорії
складності під керівництвом
Доценко А.В.

Департамент освіти і науки Запорізької облдержадміністрації
Комунальний заклад «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства
учнівської молоді» Запорізької обласної ради

Звіт
про гірський туристський похід
I категорії складності по Західному Кавказу
здійснений з 10 серпня по 24 серпня 2013 р.

Маршрутна книжка №74/13Г

Керівник групи:

Доценко Анна Володимирівна

Адреса керівника:

м. Запоріжжя

Заступники керівника:

Дворниченко Сергій Васильович

Домашня адреса:

м. Нікополь

Бреславець Олена Миколаївна

Домашня адреса:

м. Нікополь

Маршрутно-кваліфікаційна комісія розглянула звіт і вважає,
що похід може бути зарахований усім учасникам і керівнику

першої категорії складності

Звіт використовувати в _____

Дата, штамп МКК, підпис голови МКК

Запоріжжя, 2013

Зміст

	стор.
1. Довідкові відомості про похід	
1.1. Данні про похід	3
1.2. Докладна нитка маршруту	3
1.3. Варіанти під їзду. Обґрунтування вибору маршруту	3
1.4. Аварійні варіанти виходу з маршруту	4
1.5. Запасні варіанти маршруту	4
1.6. Данні про МКК	4
1.7. Список групи	5
1.8. Оглядова карта маршруту	6
2. Відомості про район походу	7
3. Графік руху	10
4. Технічний опис маршруту	12
5. Картографічний матеріал	
5.1. Робоча карта	21
5.2. Висотний профіль маршруту	22
6. Фотоматеріали походу	23
7. Опис краєзнавчої та суспільно-корисної роботи	69
8. Підсумки, висновки, рекомендації	72
9. Додатки	76
10.Список літератури та джерел інформації	84

Прийняті скорочення:

г. – гора

дол.р. – долина річки

м. – місто

м.н. – місце ночівлі

оз. – озеро

ос. – осипний

ос.-ск. – осипний-скельний

ос.-сн. – осипний-сніжний

пер. – перевал

р. – річка

сел. – селище

ск. – скелі

тр.-ос. – трав'янисто-осипний

ур. – урочище

хр. – хребет

ч.х.ч. – чистий ходовий час

1. Довідкові відомості про похід

Похід здійснено у районі Західного Кавказу, Карачаєво-Черкеська республіка Російської федерації.

Метою походу було:

- ознайомлення учасників походу з характерними ландшафтами високогір'я;
- відпрацювання елементів техніки гірського туризму;
- виконання програми гуртка «Гірський туризм».

1.1. Данні про похід

Вид туризму	Категорія складності	Район походу	Строки проведення походу	Довжина активної частини маршруту	Тривалість походу у днях				
					загальна	активної частини	кількість днів	тривалість під'їзду	екскурсійна програма та кращавча робота
гірський	перша	Зах.Кавказ КЧР РФ Архиз	10-24.08. 2013	104 км	15	12	1 +1/2	2	-

1.2. Докладна нитка маршруту:

м. Запоріжжя – сел. Архиз – ур. Поляна Таулу – рад. вих. Софійські водоспади – ур. Поляна Лунна – зв'язка перевалів: пер. Федосєєва (1А, 2880) + пер. Агур (1А, 2850) + пер. Милгвал (1А, 2800) – оз. Кяфар – оз. Глибоке – пер. Кинхара (1А, 2780) – оз. Чілік – зв'язка перевалів: пер. Чілік (1А, 2890) + пер. Ацгара (н/к, 2800) (радіально) – дол. р. Речепста – дол. р. Дукка – оз. Семицвітне – пер. Ай-Юлю (1А, 2890) – дол. р. Біла – дол. р. Псиш – сел. Архиз – м. Запоріжжя

1.3. Варіанти під'їзду та від'їзду. Обґрунтування вибору маршруту

При підготовці походу розглядалося кілька варіантів під'їзду до початку маршруту:

- 1) залізничний транспорт – від Запоріжжя до Невінномиську (з пересадкою через Мелітополь або Дніпропетровськ), далі до Черкеська та Архизу на рейсовому автобусі (не менше 2-х днів);
- 2) рейсовий автобус – від Запоріжжя до Ростову на Дону, далі на поїзді до Невінномиську та автобусом до Архизу (також приблизно 2 дні);
- 3) найманий транспорт Запоріжжя – Архиз (18 годин).

Найбільш зручним (дешевшим, більш коротким, без пересадок) виявився третій варіант – автобус запорізького клубу екстремальних видів спорту «Горизонт» <http://gorizont-club.com.ua>.

Маршрут походу складений таким чином, щоб його учасники могли побачити різноманітні форми гірського рельєфу. Довгий підхід і поступовий набір висоти при виході на Софійські водоспади дає можливість адаптації організму. І навпаки, проходження, найбільш високого і складного перевалу Ай-Юлю заплановано на другу частину походу.

1.4. Аварійні варіанти виходу з маршруту (припинення подорожі) у дол.р. Архиз і далі до сел. Архиз:

- до пер. Милгвал: вернутися по шляху руху;
- від пер. Милгвал до пер. Кинхара: через пер. Речепста;
- від пер. Кинхара до оз. Чілік: через пер. Чілік;
- від дол.р. Дукка до пер. Ай-Юлю: вернутися по дол.р. Дукка;
- після пер. Ай-Юлю: спуск по дол.р. Біла та Псиш.

1.5. Запасні варіанти маршруту:

- на ділянці оз. Глибоке – дол.р. Дукка: перевали Кинхара (1А), Чілік (1А) замінити на пер. Речепста (1А);
- на ділянці дол.р. Дукка - дол.р. Псиш: пер. Ай-Юлю (1А) замінити на пер. Темир-Кулак (1А) і далі по плато Габулу.

1.6. Позитивний висновок на проведення походу надано маршрутно-кваліфікаційною комісією КЗ «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» ЗОР (шифр МКК 108-01-31221000).

Фото 1 – Група в повному складі на початку маршруту біля сел. Архиз

1.7. Список групи

№ п\п	П.І.Б. учасника	Рік народження	Місце роботи (навчання), посада	Домашня адреса:	Туристський досвід
1.	Доценко Анна Володимирівна	24.04. 1983	КЗ «ЗОЦТКУМ» ЗОР, керівник гуртка	м. Запоріжжя	III кат. – К, Зах.Кавказ; III кат. – У, Зах.Кавказ
2.	Дворниченко Сергій Васильович	03.11. 1971	ВАТ «Запоріжсталь» електромонтер	м. Нікополь	IV кат. – К, Ц.Кавказ; II кат. – К, Зах.Кавказ
3.	Бреславець Олена Миколаївна	24.12. 1970	домогосподарка	м. Нікополь	I кат. – У, Зах.Кавказ
4.	Пуртова Марина Володимирівна	1996	гімназія № 50, учениця	м. Запоріжжя	III ст. – У, Крим
5.	Перепелиця Максим Олександрович	1997	ЗОШ № 69, учень	м. Запоріжжя	III ст. – У, Крим
6.	Перебийніс Ігор Дмитрович	1997	ліцей № 99, учень	м. Запоріжжя	III ст. – У, Дніпропетровська обл.
7.	Висоцький Дмитро Юрійович	1997	ліцей «Логос», учень	м. Запоріжжя	III ст. – У, Дніпропетровська обл.
8.	Деркач Владислав Дмитрович	1996	ЗОШ № 100, учень	м. Запоріжжя	III ст. – У, Крим
9.	Корнієнко Ірина Геннадіївна	1998	ЗОШ № 89, учениця	м. Запоріжжя	III ст. – У, Крим
10.	Купка Павло Леонідович	1999	ЗОШ № 11, учень	м. Севастополь	III ст. – У, Крим

У-участь
К-керівництво

1.8. Оглядова карта маршруту

2. Відомості про район походу

2.1. Загально географічна характеристика району подорожі.

Кавказ – гірська система, що проходить вздовж кордону Європи і Азії у межах Росії, Абхазії і Грузії. Наш маршрут проходить по Західній частині Кавказьких гір на території Карачаєво-Черкеської республіки Російської федерації в районі селища Архиз.

Район подорожі представляє собою лісисте середньогір'я. Характерною особливістю Західного Кавказу є поєднання пишних лісів у долинах річок і на схилах гір з гостроверхими піками і баштами вершин, вкритих снігом. Багато льодовиків тут сходять майже до межі лісу. В утворених стародавніми льодовиками кам'яних чашах знаходяться численні сині і зелені озера в обрамленні альпійських луків, скель, осипів.

Особливість клімату Архизу – висока вологість. Найбільша кількість опадів припадає на південні схили. Середня висота снігової лінії на Західному Кавказі – 2090-3100 м над рівнем моря.

Наш маршрут прокладений по долинам трьох великих річок: Софія, Псиш, Архиз, а також хребтом Абішира-Ахуба. Хребет Абішира-Ахуба – чудовий оглядовий пункт. Він тягнеться паралельно Головному Кавказькому хребту зі ходу на захід приблизно на 30 км, не має ні чітко виражених вершин, ні глибоких сідловин, проте славиться своїми чудовими озерами. Хребет Абішира-Ахуба почав активно відвідуватися туристами тільки в останні роки у зв'язку з обмеженням вільного доступу до районів, що мають вихід до Головного Кавказького хребта.

2.2. Туристська характеристика району подорожі.

Район за своїми природними можливостями район Архизу дуже різноманітний, красивий і самобутній, дозволяє проводити гірські походи I-III категорії складності.

В Архизі також активно розвивається спортивний, пізнавальний та рекреаційний туризм. На території селища працюють три туристичні бази, одна з яких «Аланія» – Маріупольського металургійного комбінату ім. Ілліча. Значний розвиток отримали туристсько-екскурсійні заходи вихідного дня. Значне поширення здобули одно- та багатоденні кінські прогулянки, в тому числі і через високогірні перевали. В долинах річок Псиш, Софія, Архиз, Дукка розташовуються напівстихійні кемпінги.

У долині річки Архиз, в районі Лунної галявини, розбудовується величезний курортний комплекс з гірськолижними трасами. Також планується забезпечити вихід до чорноморського узбережжя за допомогою прямої автотраси через перевал Пхія.

Район має відносно розвинену інфраструктуру. При необхідності відсутні продукти харчування можна закупити в селищі Архиз перед початком маршруту. Графік роботи магазинів з 8.00 до 20.00. У місці злиття річок Псиш і Софія, а також у верхів'ях річки Софія працюють сезонні ринки, але вибір продуктів у них не дуже широкий.

Графік роботи відділення пошти у сел. Архиз з 10.00 до 15.00, але робітників пошти на місці застати важко. В магазині можна придбати стартовий пакет Мегафон, але для цього необхідно мати паспорт громадянина РФ. Мобільний зв'язок є в долині річки Архиз лише до Лунної галявини, а далі лише на перевалі Чілік, а також у місці злиття річок Псиш і Софія.

Найближча лікарня знаходиться в станиці Зеленчуцькій, сполучення з Архизом рейсовим транспортом о 8.00 та о 16.00.

Автобусне сполучення з районним центром станицею Зеленчуцька два рази на добу о 8.00 та о 16.00 (вартість проїзду 85 руб.) і далі до м. Черкеськ. З Черкеська автобуси не Невінномиськ вирушають кожні півгодини. Також у Архизі або Зеленчуцькій можна замовити мікроавтобус приблизно за тими ж розцінками, що й рейсовий автотранспорт.

У долині річки Архиз розташована база МНС Росії. База оснащена за останнім словом техніки: автопарк, мобільний, телефонний зв'язок та інтернет. На базі постійно знаходиться оперативний черговий, тел.: +8 (928) 398-37-11, 396-47-87. 19. Для реєстрації групи у МНС потрібно за 10 днів до початку походу переслати на електронну пошту МНС Архиза acsaut@mail.ru список групи та нитку маршруту, а після приїзду в Архиз зареєструватися у рятувальників. Реєстрація безкоштовна.

Долини річок Софія, Псиш, Біла, Дукка входять до прикордонної зони. Для їх відвідування необхідно оформити перепустку в прикордонну зону (для громадян України цей документ готується 2 місяці). Для оформлення колективної перепустки необхідно за 60 днів до початку походу надіслати до Прикордонного управління ФСБ Росії по КЧР клопотання, список групи та маршрут руху групи на російській мові за встановленою формою (див. Додатки). Перед початком походу потрібно забрати перепустку в Черкеську з 10.00 до 17.00, тел.: +8 (878) 220-18-00.

Долина річки Кизгич входить до Архизської ділянки Тебердинського заповідника. Для її відвідування необхідно мати пропуск, що видається Управлінням лісництва в станиці Зеленчуцька або у головному приміщенні заповіднику у с. Теберда.

2.3. Краєзнавча характеристика району подорожі.

У горах Західного Кавказу багато пам'ятників історії: на луках чисельні залишки давніх кошів, загонів; вздовж торгових шляхів зустрічаються розвалини середньовічних фортець і храмів, головним чином аланських часів, ряд місць пов'язаний з перебуванням на Кавказі видатних діячів культури.

Гірські перевали зберігають свідчення про Велику Вітчизняну війну 1941-1945 років. Великий меморіальний комплекс з детальними схемами боїв і перевалів розташований на нашому маршруті у місці злиття річок Софія та Псиш.

Яскрава і самобутня природа Архизу багата на екскурсійні об'єкти. Найбільш популярні з них Софійські водоспади, Софійські озера, Аркасарські озера, озеро Семицвітне.

3. Графік руху

День в дорозі	Дата	Ділянка маршруту (початковий та кінцевий пункти)	Пройдений шлях (км)	Перепад висот (м)	Чистий ходовий час (годин, хв.)	Характер шляху, природні та штучні перешкоди, небезпечні ділянки	Краєзнавчі об'єкти
	10.08.	м. Запоріжжя – сел. Архиз	-	-	-	-	-
1.	11.08.	сел. Архиз – галявина Таулу	8	+ 63 м	2 год. 40 хв.	асфальтна дорога, ґрунтова дорога, стежка	меморіальний комплекс захисникам Кавказу у Великій вітчизняній війні
2.	12.08.	м.н. – Софійські водоспади (радіально)	24 (до заліку 12)	+ 732 м - 732 м	3 год. 50 хв. (в один бік)	ґрунтова дорога, стежка	Софійські водоспади
3.	13.08.	м.н. – ур. Лунна галявина – виток струмка ур. Лунна галявина	14,5 (до заліку 12)	+ 1088 м	5 год. 10 хв.	асфальтна дорога, ґрунтова дорога, стежка, альпійські луки	меморіальний комплекс захисникам Кавказу у Великій вітчизняній війні
4.	14.08.	м.н. – зв'язка пер. Федосєєва (1А, 2880) + пер. Агур (1А, 2850) + пер. Милгвал (1А, 2800) – оз. 2765 – <u>напівднівка</u>	6	+ 389 м - 303 м	3 год. 35 хв.	<u>пер. Федосєєва:</u> на підйомі – трав'янистий схил (10-15°), морени, осипний схил (20-25°); <u>пер. Агур:</u> на підйомі – траверс осипного схилу; на спуску – осипний схил (10-15°); <u>пер. Милгвал:</u> на підйомі – морени; на спуску – осипний схил (20-25°)	
5.	15.08.	м.н. – оз. Кяфар – верхів'я лівого витoku р. Кяфар	8	- 538 м + 289 м	3 год. 35 хв.	альпійські луки, стежка, переправа вброд через виток з оз. Кяфар	оз. Кяфар - найбільше озеро району
6.	16.08.	м.н. – оз. Глибоке – пер. Кинхара (1А, 2780) – оз. Чілік	4,5	+ 422 м - 540 м	3 год. 05 хв.	альпійські луки, стежка, морени <u>пер. Кинхара:</u> на підйомі – трав'янисто-осипний схил (25-30°), ділянки середнього рухомого осипу,	

						на спуску – осипний схил (20-25°), морени, альпійські луки, стежка	
7.	17.08.	м.н. – зв'язка пер. Чілік (1А, 2890) + пер. Ацгара (н/к, 2800) (радіально) – оз. 2826	6	+ 570 м - 179 м	2 год. 40 хв.	стежка, переправа вбхід через виток з оз. Чілік <u>пер. Чілік:</u> на підйомі – стежка, альпійські луки, морени, траверс осипного схилу, ділянка нескладних зруйнованих скель (15-20°, ~ 50 м) на спуску – стежка; <u>пер. Ацгара:</u> на підйомі – траверс трав'янистого схилу; на спуску – альпійські луки, стежка	
8.	18.08.	м.н. – дол.р. Речепста – злиття р. Речепста і Дукка	14	- 964 м	3 год. 45 хв.	альпійські луки, стежка, ґрунтова дорога	
9.	19.08.	<u>днівка</u>	-	-	-	-	-
10.	20.08.	м.н. – дол.р. Вел. Дукка	9,5	+ 321 м	2 год. 40 хв.	ґрунтова дорога, стежка	
11.	21.08.	м.н. – пер. Ай-Юлю (1А, 2890) – оз. Білоріченське	8	+ 747 м - 87 м	3 год. 40 хв.	стежка, альпійські луки <u>пер. Ай-Юлю:</u> на підйомі – морени, осипний схил (10-15°); на спуску – трав'янисто-осипний схил (10-15°), ділянки середнього та крупного осипу, морени	оз. Семицвітне - найкрасивіше озеро району
12.	22.08.	м.н. дол.р. Біла – дол. р. Псиш	15	- 1196 м	5 год. 00 хв.	альпійські луки, стежка, ґрунтова дорога	
13.	23.08.	м.н. – сел. Архиз	8,5 (до заліку 1)	- 70 м	2 год. 10 хв.	ґрунтова дорога, асфальтна дорога	
		сел. Архиз – м. Запоріжжя	-		-	-	-

всього

126 км, до заліку – 104 км

4. Технічний опис маршруту

** Поняття “право” та “ліво” у тексті вживаються в орографічному значенні, якщо інше не зазначено додатково.*

1 день - 11.08.

сел. Архиз – галявина Таулу

Пройдена відстань – 8 км. Набір висоти – 63 м

Час виходу на маршрут – 13:00

Час зупинки на ночівлю – 16:35

Чистий ходовий час – 2 год. 40 хв.

Сонячно. Температура повітря +22°C

Отже, наш маршрут розпочався від сел. Архиз, в яке ми прибули 11 серпня близько 12.00.

На жаль, відправити телеграму до МКК КЗ «ЗОЦТКУМ» ЗОР нам не вдалося, оскільки будівля пошти виявилася зачиненою, незважаючи на те, що ми прийшли у робочий час (графік роботи з 10.00 до 15.00). Тому ми придбали стартовий пакет Мегафон в одному з магазинів, що розташовуються поруч і надіслали СМС-повідомлення про початок маршруту.

Від сел. Архиз рухаємося у південно-західному напрямі по дорозі уздовж дол.р. Псиш (фото 1) до моста приблизно 1 год. 40 хв. Міст розташований біля злиття р. Псиш і р. Архиз. По мосту звертаємо в південному напрямку в дол.р. Псиш. Грунтова дорога вигинаючись йде вздовж річки і ще через 45 хв. виводить нас до мосту через р. Псиш перед галявиною Таулу. Переходимо міст і через 30 хв. руху розбиваємо табір біля галявини Таулу (фото 2) (ч.х.ч. 1 год. 50 хв.). Зручних місць для ночівлі дуже багато, навколо велика кількість наметових таборів.

Після 17.00 керівник з двома учасниками встигає сходити вище за течією р. Архиз до бази МНС Росії віднести «заброску» і поставити групу на облік у рятувальників.

2 день - 12.08.

галявина Таулу – Софійські водоспади (радіально)

Пройдена відстань – 24 км, до заліку – 12 км

Набір висоти – 732 м, втрата висоти – 732 м, перепад висот за день – 1464 м

Час виходу на маршрут – 06:40

Час зупинки на ночівлю – 16:10

Чистий ходовий час – 3 год. 50 хв. (в один бік)

Мінлива хмарність. Температура повітря +21°C

Цей день заплановано на акліматизацію учасників. Ми здійснюємо радіальний вихід до Софійських водоспадів. Наше завдання – набрати і скинути висоту, а також помилуватися знаменитими водоспадами і домінуючою вершиною району – горою Софія (3670). У таборі залишається заступник керівника.

Виходимо на маршрут о 6.40. По чіткій ґрунтовій дорозі вздовж правого берега р. Софія розпочинаємо рух вгору по ущелині (фото 3). Дорога проходить по лісовій зоні практично до руїн ферми і далі виводить нас в зону альпійських луків. Звідси відкривається захоплюючий вид на верхів'я ущелини: пер. Софійське сідло, г. Софія, направо повертає дол.р. Ак-Айри (фото 4). Купол Софії навіть у серпні закритий льодовиком.

Біля злиття р. Софія та р. Ак-Айри (Софійська галявина) розташовується безліч наметових таборів відпочиваючих, сувенірний базарчик.

По дерев'яних містках переходимо на лівий берег р. Софія і починаємо підйом до водоспадів: спочатку досить плавний через березове криволісся, а далі більш крутий вздовж русла р. Софія. Близько 11.30 піднімаємося до оглядового майданчику біля підніжжя Софійських водоспадів (фото 5). Від містків до оглядового майданчика підйом займає близько 40 хв. (ч.х.ч. 3 год. 50 хв.).

На зворотному шляху в північному напрямку чудово проглядається панорама дол.р. Софія, хр. Абішира-Ахуба та хр. Чагет-Чат (фото 6). Зворотний шлях вниз по ущелині по шляху підйому займає близько 4-х годин. У табір повертаємося о 16.10.

3 день - 13.08.

галявина Таулу – ур. Лунна галявина – виток струмка ур. Лунна галявина

Пройдена відстань – 14,5 км, до заліку – 12 км. Набір висоти – 1088 м

Час виходу на маршрут – 07:00

Час зупинки на ночівлю – 14:25

Чистий ходовий час – 5 год. 10 хв.

Сонячно. Температура повітря +18°C. Після 15.00 – дощ, град. Вночі – гроза.

На маршрут виходимо о 7.00. Починаємо рух з відвідування меморіалу захисникам Кавказу у Великій вітчизняній війні на галявині Таул (фото 7, 8).

Далі по мосту переходимо на лівий берег р. Псиш і по дорозі рухаємося до р. Архиз. Приблизно через 2 км підходимо до мосту через р. Архиз. Переходимо міст по нещодавно прокладеній асфальтовій дорозі і звертаємо в дол.р. Архиз, в західному напрямку, в бік Лунної галявини (ч.х.ч. 30 хв.).

Продовжуємо рух по асфальтовій дорозі в дол.р. Архиз (фото 9). З дороги добре проглядається домінуюча вершина району г. Софія. Через 50 хв. підходимо до бази МНС Росії (фото 10). Заходимо до оперативного

чергового і дізнаємося свіжий метеопрогноз – у другій половині дня очікується погіршення погоди (насувається циклон).

Ще через 30 хв. підходимо до будівельного майданчика – йде будівництво гірськолижного комплексу «Архиз» (фото 11), відкрилася сідловина пер. Федосєєва. Продовжуємо рух по дорозі. Ще через 30 хв. руху підходимо до повороту в ур. Лунна галявина і робимо привал біля струмка (ч.х.ч. 1 год. 50 хв.).

По ґрунтовій дорозі піднімаємося вздовж лівого берега струмка, проходимо руїни ферми, виходимо до зони лісу. Дорога прокладена недавно, широкими петлями піднімається до кошари. Не доходячи до кошари приблизно 300 м, звертаємо на стежку, яка виводить нас в зону альпійських луків (фото 12, 13). За нашою спиною у всій красі відкриваються масиви г. Софія, г. Пшиш, плато Габулу.

По дорозі до пер. Федосєєва південний схил хр. Абішира-Ахуба розрізають кілька кулуарів, по дну кожного з них стікають невеликі струмки. Ми піднімаємося по стежці вздовж лівого схилу середнього кулуару до витоків струмка.

Як і попереджав черговий МНС, погода починає погіршуватися: з півдня від відрогів ГКХ поступово насувається циклон, з півночі через хр. Абішира-Ахуба наближається потужний грозовий фронт.

Вище витоків струмка (приблизно 50 м) знаходимо придатні для ночівлі майданчики і розбиваємо бівак близько 14.25 (ч.х.ч. 2 год. 50 хв.). З місця ночівлі добре проглядаються північні відроги Архизського вузла ГКХ (фото 14, 15).

Погода зіпсувалася остаточно, почався дощ. Близько шостої години дощ переходить в град. Гроза триває всю ніч.

4 день - 14.08.

виток струмка ур. Лунна галявина – зв'язка перевалів: пер. Федосєєва (1А, 2880) + пер. Агур (1А, 2850) + пер. Милгвал (1А, 2800) – оз. 2765 – напівднівка

Пройдена відстань – 6 км

Набір висоти – 389 м, втрата висоти – 303 м, перепад висот за день – 692 м

Час виходу на маршрут – 07:30

Час зупинки на ночівлю – 12:20

Чистий ходовий час – 3 год. 35 хв.

Хмарно. Температура повітря +14°C. Після 14.00 - дощ.

З ранку дол.р. Архиз і відроги ГКХ закриті густою хмарністю (фото 15). До 7.30 з боку хр. Абішира-Ахуба з'явилися розриви в хмарах, що обіцяли поліпшення погоди – виходимо на маршрут.

Стежка продовжує підніматися по трав'янистому схилу (крутизна близько 10-15°), часом траверсуючи ділянки дрібного осипу, і виводить нас в цирк пер. Федосєєва (фото 16) (ч.х.ч. 45 хв.). У «кишенях» морен, розташовані досить затишні місця для бівуака (рівні майданчики, вода з сніжників). Одягаємо каски.

Перевальний зліт представляє собою осипний схил, крутизною 20-25° і протяжністю близько 350 м. Піднімаємося по стежці, прокладеній по дрібному осипу, в загальному напрямку: зліва-направо (фото 17) і о 9.05 виходимо на сідловину пер. Федосєєва (ч.х.ч. 40 хв.).

Сідловина перевалу широка. Тур розташований в західній її частині і відзначений характерною «триногою» з табличкою. З перевалу на північ, північний схід чудово проглядаються оз. Тур'є та Агурське плато (фото 18), на південному сході височіє пік Дінніка (фото 19).

Від сідловини пер. Федосєєва в північно-західному напрямку видно чітку стежку до пер. Агур, яка прокладена уздовж лівого схилу по дрібному осипу (фото 20). Траверсуємо лівий схил цирку по стежці та о 9.45 спускаємося до сідловини пер. Агур. (ч.х.ч. 20 хв.).

Сідловина перевалу вузька, щілиноподібна, завалена середнім осипом (фото 21). З пер. Агур на північний захід добре проглядається наш подальший шлях до пер. Милгвал (фото 22).

О 10.00 починаємо спуск з пер. Агур. Рухаємося вздовж осипного схилу (крутизна 15-20°) (фото 23, 24) по стежці, яка виводить нас на дно цирку. По моренам верхнього цирку виходимо до пер. Милгвал (ч.х.ч.40 хв.).

Перевал представляє собою досить широке пониження в гребені, явно виражене з обох боків. Тур знаходиться з південно-східної боку сідловини, зі сторони підйому. З перевалу на південний схід видно пер. Агур і пік Дінніка (фото 25), на північний захід – оз. 2765 і заплановане місце ночівлі (фото 26).

Спуск з перевалу починаємо об 11.10 від туру прямо вниз і вправо (фото 26). Спочатку близько 150 м рухаємося по гребеню старої правобережної морени, потім по невеликому не крутому осипному кулуару між лівим схилом правобережної морени і «баранячими лобами» (фото 27). Рухаємося серпантинном щільною групою з самостраховкою льодорубами.

Спускаємося до озера «2765 м», яке обходимо праворуч, плавно траверсуючи правий осипний схил (крутизна близько 20-25°) (фото 28, 29). Підходимо до старого зарослого травою завалу, що закриває знизу верхній цирк ущелини (ч.х.ч. 1 год. 10 хв.).

Бівак розбиваємо біля північної частини озера 2765 близько 12.20. (фото 30).

5 день - 15.08.

оз. 2765 – оз. Кяфар – верхів'я лівого витoku р. Кяфар

Пройдена відстань – 8 км

Втрата висоти – 538 м, набір висоти – 289 м, перепад висот за день – 827 м

Час виходу на маршрут – 08:05

Час зупинки на ночівлю – 13:35

Чистий ходовий час – 3 год. 35 хв.

Сонячно. Температура повітря +18°C. Після 13.00 – дощ, туман.

Від місця ночівлі о 8.05 починаємо спуск по стежці вздовж трав'янистих терас вниз по ущелині правого витoku р. Кяфар (фото 31). Приблизно через 50 хв. руху попереду відкривається вид на оз. Кяфар – найбільше озеро району – і ущелину пер. Кизилчук (фото 32). Спускаємося до озера вздовж струмка по стежці на правому схилі ущелини (фото 33) (ч.х.ч. 1 год. 20 хв.).

Навколо озера випасається численна худоба, натоптано багато коров'ячих стежок, що значно псує враження від краєвиду.

Переходимо вбхід струмок, який витікає з північної частини оз. Кяфар і виходимо на стежку (фото 34, 35). Стежка йде по лівому схилу ущелини над струмком, плавно знижуючись до місця злиття лівого і правого витоків р. Кяфар (ч.х.ч. 1 год. 05 хв.). Близько 500 м нижче злиття розташоване оз. Рибне (фото 36).

Стежка повертає на південний захід уздовж правого берега лівого витoku р. Кяфар (фото 36, 37). Продовжуємо рух вгору по ущелині. Погода поступово погіршується, верхів'я ущелини закриваються туманом, мрячить дощ. О 13.35 приймаємо рішення зупинитися на ночівлю в «кишені» старої правобережної морени, на рівних трав'янистих майданчиках біля струмка (ч.х.ч. 1 год. 10 хв.). Місце біваку розташоване зручно і закрите від вітру, що гуляє по ущелині.

6 день - 16.08.

верхів'я лівого витoku р. Кяфар – оз. Глибоке – пер. Кинхара (1А, 2780) – оз. Чілік

Пройдена відстань – 4,5 км

Набір висоти – 422 м, втрата висоти – 540 м, перепад висот за день – 962 м

Час виходу на маршрут – 06:30

Час зупинки на ночівлю – 11:05

Чистий ходовий час – 3 год. 05 хв.

Сонячно. Температура повітря +20°C. Після 15.30 – дощ.

На маршрут виходимо о 6.30 ранку. Продовжуємо рух уздовж правого берега струмка, русло якого повертає вправо (по ходу) (фото 38). Через 25 хв. шляху стежка виводить до оз. Глибоке (фото 39, 40). На північному і східному берегах озера багато зручних майданчиків для біваку.

Одягаємо каски. По камінню переходимо через струмок, що витікає з озера. По лівому схилу ущелини починаємо підйом в цирк пер. Кинхара. Стежка прокладена по старим моренним валам, зарослим травою.

Приблизно через 30 хв. руху підходимо до озер верхнього цирку пер. Кинхара. Від озера 2728 відкривається сідловина пер. Кинхара (фото 41). Сідловина широка, явно виражена, розділена жандармами.

По промаркованій турами стежці починаємо підйом. Стежка огинає озеро з півночі, після чого серпантинном підводить нас до перевального зльоту. Перевальний зліт представляє собою трав'янисто-осипний схил крутизною приблизно 25-30° і довжиною близько 300 м, порізаний вузькими кулуарами. Обходимо ділянки середнього рухомого осипу. Рухаємося щільною групою з самостраховкою льодорубами (фото 42).

О 8.50 виходимо до туру на сідловині пер. Кинхара (ч.х.ч. 1 год. 30 хв.). Сідловина являє собою широке пониження в гребені, тур знаходиться в центральній її частині. Погода ясна. З перевалу відкривається гарний вид на південний схід у цирк пер. Сімнадцяти і Речепста (фото 43), на північний захід – ущелину оз. Чілік (фото 44).

Спуск з перевалу осипний, камменебезпечний. Крутизна схилу приблизно 20-25°, протяжність близько 200 м (фото 45). Рухаємося по правому борту ущелини по стежці, поступово спускаючись до південного краю оз. Чілік (фото 46, 47) (ч.х.ч. 1 год. 35 хв.).

Це одне з найкрасивіших місць на нашому маршруті, тут запланована ночівля (фото 48). Однак зручних майданчиків для бівуаку немає. Оскільки час дозволяє – проводимо суспільно-корисну роботу: розчищаємо місце під 4 намети (фото 49, 50). На стоянці складаємо контрольний тур з запискою – відтепер це офіційні «Запорізькі ночівлі». Бажаємо всім приємного відпочинку на цьому місці!

7 день - 17.08.

оз. Чілік – зв'язка перевалів: пер. Чілік (1А, 2890) + пер. Ацгара (н/к, 2800) (радіально) – оз. 2826

Пройдена відстань – 6 км

Набір висоти – 570 м, втрата висоти – 179 м, перепад висот за день – 749 м

Час виходу на маршрут – 08:05

Час зупинки на ночівлю – 12:30

Чистий ходовий час – 2 год. 40 хв.

Сонячно. Температура повітря +20°C.

На маршрут виходимо о 8.05. Переходимо струмок у низов'ях оз. Чілік (фото 51) і лівий витік р. Чілік. Уздовж його лівого берега починаємо підйом в цирк пер. Чілік (фото 52, 53).

Приблизно через 1 годину руху піднімаємося до невеликого озера в центральній частині цирку, від якого відкривається вид на перевал (фото 54). Сідловина перевалу в гребені виражена не явно. Перевальний зліт досить крутий (крутизна 20-25°, протяжність 250-300 м), проте стежка обходить цю ділянку плавним траверсом по правому схилу цирку.

Одягаємо каски. Від озера перетинаємо цирк у загальному напрямку справа-наліво (по ходу). По трав'янистих терасах стежка виводить нас до початку траверса правого осипного схилу цирку. Останні 50 м перед сідловиною проходимо по нескладних зруйнованих скелях (крутизна 15-20°) (фото 55) і о 11.20 виходимо до туру пер. Чілік (ч.х.ч. 2 год. 05 хв.). Тур знаходиться в 30 м на захід від місця виходу групи на гребінь хр. Абішіра-Ахуба. Сідловина дуже широка. З перевалу на захід відкривається вид на пер. Ацгара і Загеданский хребет (фото 56).

Пер. Чілік – перше місце на маршрут після Лунної галявини, де є мобільний зв'язок. Відправляємо повідомлення про стан групи до МКК і рідним.

Об 11.50 по добре набитій стежці починаємо спуск з пер. Чілік у напрямку пер. Ацгара (фото 57). Стежка правим траверсом за 20 хв. виводить нас на сідловину пер. Ацгара (фото 58). Сідловина перевалу неширока, тур знаходиться в центрі. Наскрізне проходження перевалу планом походу не передбачалося.

Від пер. Ацгара йдемо по стежці в південному напрямку до групи озер, де і розбиваємо табір (фото 61) (ч.х.ч. 35 хв.).

У цей день також заплановані снігові заняття. Від місця ночівлі піднялися до великого сніжника на південному схилі східної частини Загеданского хребта, над озерами. Сніговий схил у верхній частині досягав середньої крутизни близько 30-35°, а загальна його протяжність – близько 150-200 м. На заняттях була відпрацьована техніка руху по сніжному схилу (вгору, вниз, траверс), способи самозатримання і гліссірування (фото 59, 60). Також були відпрацьовані елементи страховки учасників зв'язки при русі по сніжному схилу, способи організації пунктів страховки на льодорубі.

8 день - 18.08.

оз. 2826 – дол. р. Речепста – злиття р. Речепста і Дукка

Пройдена відстань – 14 км. Втрата висоти – 964 м

Час виходу на маршрут – 08:00

Час зупинки на ночівлю – 13:40

Чистий ходовий час – 3 год. 45 хв.

Сонячно. Температура повітря +17°C. Після 14.10 – дощ.

Від місця ночівлі о 8.00 виходимо на маршрут. По стежці вздовж правого схилу ущелини спускаємося до р. Речепста і переходимо на її лівий берег (фото 62, 63).

По стежці продовжуємо спуск в низів'я долини. Попереду видно кіш, не доходячи до нього приблизно 300 м, переходимо на правий берег р. Речепста.

Далі річка протікає по каньйону, а стежка проходить траверсом в середній частині правого схилу ущелини. Стежка плавно повертає на південь, відкривається вид на північні відроги ГКХ (фото 64, 65).

Проходимо зону лісу і спускаємося до злиття струмка з пер. Пхія і р. Речепста. Спуск довгий і виснажливий. Далі рухаємося вниз по долині по ґрунтовій дорозі вздовж лівого берега до місця злиття р. Речепста і р. Дукка, де і розбиваємо табір (фото 66) (ч.х.ч. 3 год. 45 хв.).

9 день - 19.08.

злиття р. Речепста і Дукка – днівка

Хмарно, туман, дощ. Температура повітря +16°C

Заступник керівника з двома учасниками о 7.10 вирушає вниз по дол.р. Архиз до бази МНС за «заброскою». Дорога туди і назад займає 5 годин.

10 день - 20.08.

злиття р. Речепста і Дукка – дол.р. Вел. Дукка

Пройдена відстань – 9,5 км. Набір висоти – 321 м

Час виходу на маршрут – 08:00

Час зупинки на ночівлю – 13:20

Чистий ходовий час – 2 год. 40 хв.

Сонячно. Температура повітря +16°C. Після 13.00 – дощ, туман. Після 18.00 – ясно.

Від місця ночівлі о 8.00 виходимо на дорогу, яка йде по правому берегу р. Дукка вгору по ущелині. Приблизно через 250-300 м переходимо по мосту на лівий берег і через 45 хв. руху проходимо повз злиття р. Темиркулак і р. Дукка. Ще через 500 м підходимо до мосту через р. Мала Дукка практично біля злиття її з р. Велика Дукка (фото 67).

Відразу за мостом дорога роздвоюється: ліва дорога – для обслуговування нового водозабору (закінчується тупиком), права – веде у верхів'я ущелини р. Велика Дукка. Ми йдемо по правій дорозі, проходимо повз руїни старої ферми, навпроти яких розташований новий водозабір (фото 68). Через 30 хв. підходимо до границі прикордонної зони, про що попереджає табличка біля дороги (фото 69).

Продовжуємо рух по дорозі, яка приблизно через 2 км шляху переходить в добре набиту стежку. Приблизно через годину входимо в зону березового криволісся. Перетинаємо численні розливи струмка, який стікає з лівого схилу ущелини (фото 70). Починає псується погода, часом зривається дощ. Ще через 500 м стаємо на бівуак на межі криволісся і луків (фото 71) (ч.х.ч. 2 год. 40 хв.), тому що далі за описами зручних місць для ночівель не буде до самого пер. Ай-Юлю.

11 день - 21.08.

дол. р. Вел. Дукка – пер. Ай-Юлю (1А, 2890) – оз. Білоріченське

Пройдена відстань – 8 км

Набір висоти – 747 м, втрата висоти – 87 м, перепад висот за день – 834 м

Час виходу на маршрут – 07:00

Час зупинки на ночівлю – 12:45

Чистий ходовий час – 3 год. 40 хв.

Хмарно. Температура повітря +18°C. Після 13.30 – дощ, туман.

Від місця ночівлі о 7.00 виходимо на стежку, яка проходить по луках уздовж лівого берега р. Велика Дукка. Перед нами височить г. Дукка (фото 72).

Верх ущелини замикає високий уступ, за яким розташоване оз. Семицвітне. Маневруючи серед нагромадження великих скельних брил, стежка виводить нас до цирку з озером Семицвітне (фото 73) (ч.х.ч. 60 хв.). Озеро Семицвітне заслужено вважається одним з найкрасивіших озер району, але майданчиків зручних для ночівлі практично немає (фото 74).

Одягаємо каски. Уздовж лівого берега струмка, що стікає з правого трав'янистого схилу улоговини оз. Семицвітне, піднімаємося до групи нижніх озер у східній частині цирку Дуккінської ущелини (фото 75, 76, 77) (ч.х.ч. 45 хв.).

Від озер стежка йде в південно-східному напрямку. За другим озером загальним напрямом наліво вгору (по ходу) виходимо на гребінь морени, що веде до третього ступеня підйому – невеликого плато, засипаного крупними уламками скель (фото 78). Попереду відкривається сідловина пер. Оленячий, пер. Ай-Юлю розташований приблизно на 500 м північніше у гребні. Тут стежки вже немає, доводиться йти по моренам, орієнтуючись на поодинокі тури (фото 79). По гребеню серединної морени в загальному напрямку північний схід, виходимо до верхнього цирку ущелини до групи неглибоких озер. Звідси вже видно перевал Ай-Юлю (фото 80). Перевальний зліт представляє собою некрутий осипний схил (крутизна 10-15°, протяжність близько 200 м), з якого зовсім недавно зійшов сніг.

По дрібному щільному осипу об 11.50 піднімаємося до туру пер. Ай-Юлю, який позначений залізним прутом (фото 81) (ч.х.ч. 1 год. 30 хв.). Сідловина перевалу дуже широка, тра'янисто-осипна. Багато рівних майданчиків, на яких при необхідності можна здійснити аварійну ночівлю (води немає). Звідси відкривається захоплюючий вид на г. Софія і Пшиш. Також з перевалу видно дол.р. Біла і оз. Білоріченське (фото 82), біля якого запланована ночівля.

Спуск з перевалу починаємо по некрутому трав'янисто-осипному схилу (крутизна 10-15°, протяжність близько 50 м). Далі по середньому і великому осипу щільними групами плавно спускаємося до південно-західного берега

оз. Білоріченське, де на широких трав'янистих майданчиках о 12.45 розташовуємося на бівуак (фото 83, 84) (ч.х.ч. 25 хв.).

Приблизно після 13.30 сідловину пер. Ай-Юлю закрило туманом, почав накрапати дощ. Увечері з боку перевалів Ай-Юлю і Темиркулак до табору спустилося велике стадо турів (більше 40 голів) – мабуть ми зайняли їх місце ночівлі. Тури не боялися людей і підходили досить близько до табору.

12 день - 22.08.

оз. Білоріченське – дол. р. Біла – дол. р. Псиш

Пройдена відстань – 15 км. Втрата висоти – 1196 м

Час виходу на маршрут – 07:00

Час зупинки на ночівлю – 15:05

Чистий ходовий час – 5 год. 00 хв.

Зранку хмарно, після 11.00 – сонячно. Температура повітря +20°C.

На маршрут виходимо о 7.00, каски одягаємо прямо в таборі. Від озера по стежці вздовж лівого схилу ущелини спускаємося до місця злиття лівого і правого витоків р. Біла (фото 85, 86). Стежка йде приблизно в 300 м вище річки. Проходимо висячу долину р. Біла і спускаємося до зони лісу (фото 87).

Далі по чітко набитій крутій стежці вздовж лівого схилу дол.р. Біла продовжуємо спуск. Річка шумить глибоко під нами в каньйоні. Місцями відкривається вид на дол.р. Псиш та її верхів'я (фото 88). Спуск по стежці через ліс дуже крутий і виснажливий. У низов'ях р. Біла стежка виходить на ґрунтову дорогу, яка виводить нас в дол.р. Псиш (ч.х.ч. 2 год. 50 хв.).

По ґрунтовій дорозі продовжуємо рух вздовж лівого берега р. Псиш (фото 89). По дорозі часто зустрічаються сліди лісорозробок, а також наметові табори відпочиваючих. Приблизно через 1 год. 30 хв. виходимо до прикордонного посту на границі прикордонної зони в дол.р. Псиш (фото 90, 91). Ще через 40 хв. руху о 15.05 підходимо до запланованого місця ночівлі, біля р. Псиш (ч.х.ч. 2 год. 10 хв.).

13 день - 23.08.

дол. р. Псиш – сел. Архиз

Пройдена відстань – 8,5 км, до заліку – 1 км. Втрата висоти – 70 м

Час виходу на маршрут – 07:10

Час зупинки – 10:05

Чистий ходовий час – 2 год. 10 хв.

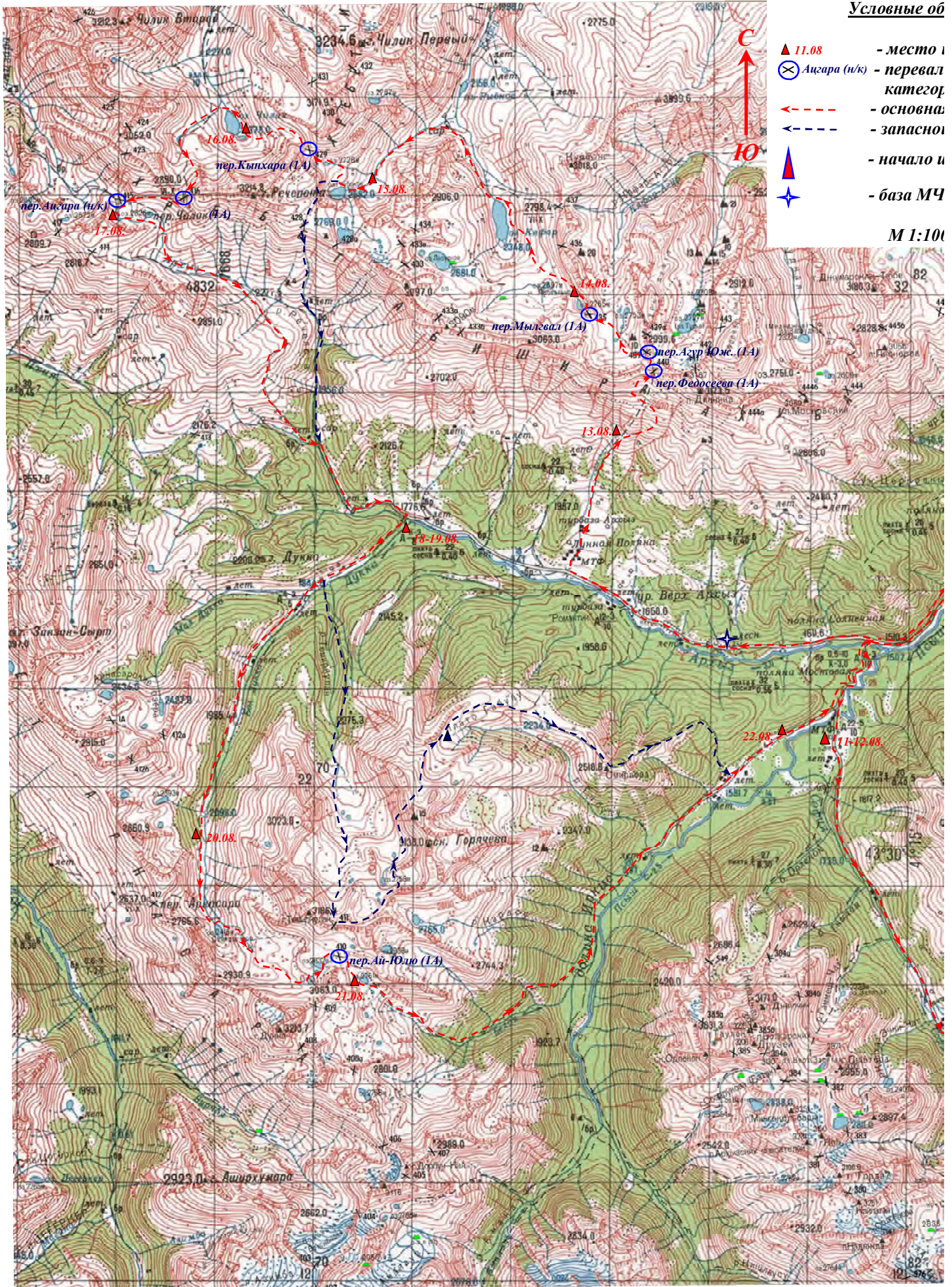
Сонячно. Температура повітря +24°C

Від місця ночівлі виходимо на дорогу о 7.10. За 20 хв. по дорозі підходимо до мосту на галявині Таулу і далі по вже знайомій дорозі приблизно за 2 години повертаємося в сел. Архиз, де нас вже чекає автобус клубу «Горизонт» (фото 92). Маршрут успішно завершений.

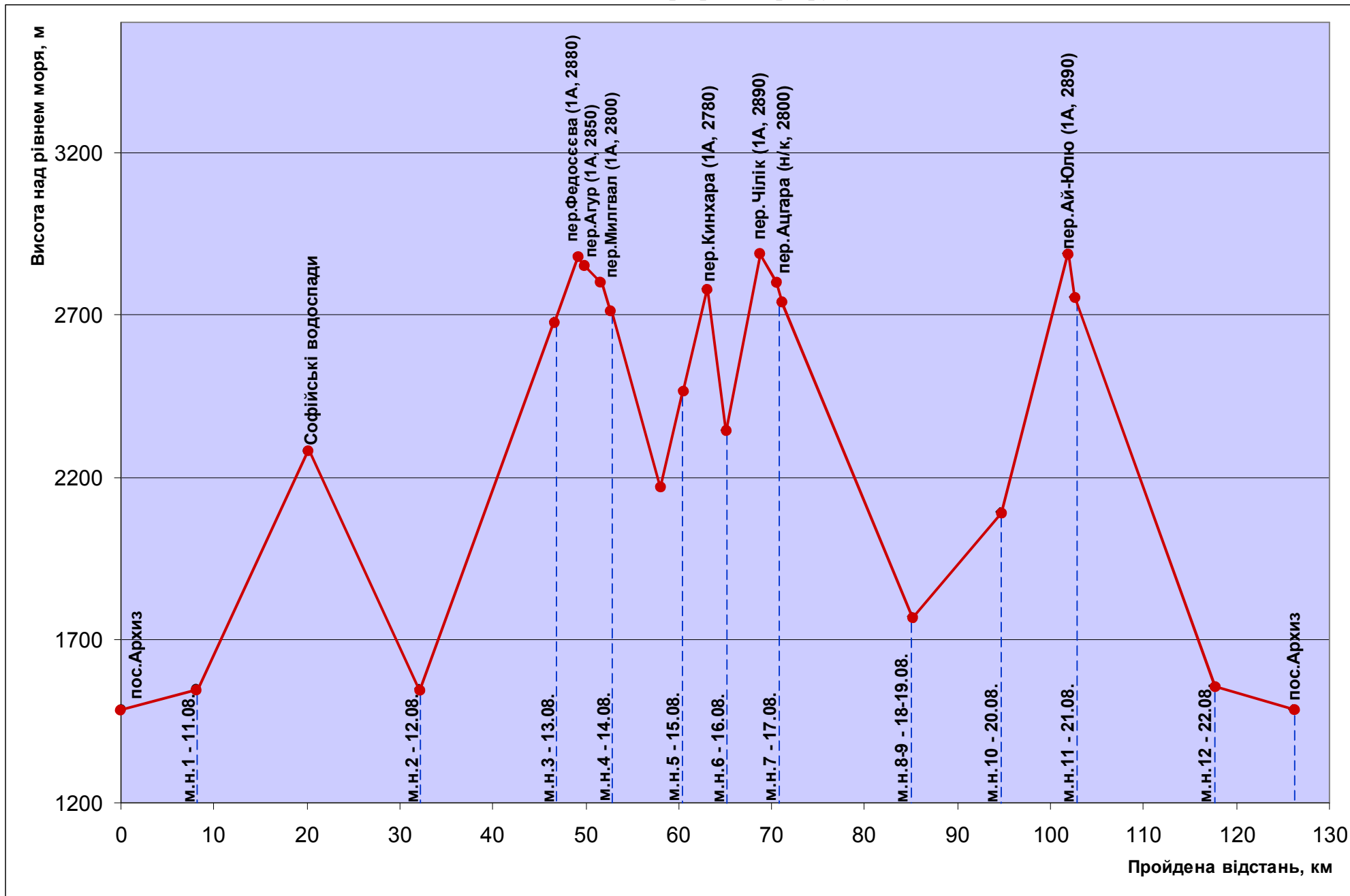
Условные об

- ▲ 11.08 - место
- ⊗ Ацара (и/к) - перевал
- ⋯ - основна
- - - - - запасно
- ▲ - начало и
- ★ - база МЧ

М 1:100

5.2. Висотний профіль маршруту

6. Фотоматеріали походу

Фото 1 – Група розпочинає рух від сел. Архиз

Фото 2 – Табір групи на галявині Таулу

Фото 3 – Група робить акліматизаційний вихід до Софійських водоспадів

Фото 4 – Група рухається у верхів'ї дол.р. Софія

Фото 5 – Група біля Софійських водоспадів

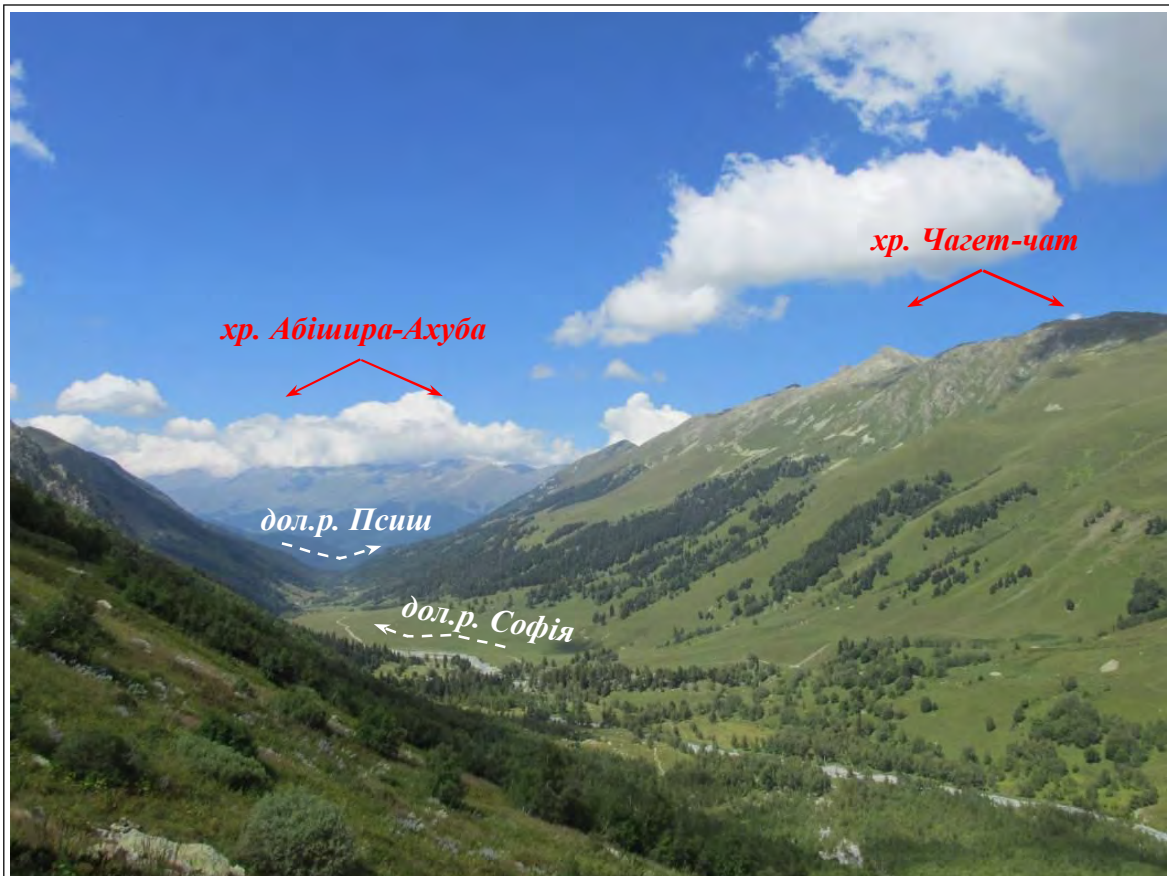

Фото 6 – Вид з водоспадів на дол.р. Софія та хр. Абішира-Ахуба

Фото 7 – Група біля обеліску на галявині Таулу

Фото 8 – Група біля меморіалу захисникам Кавказу на галявині Таулу

Фото 9 – Група рухається до галявини Лунна вздовж дол.р. Архиз

Фото 10 – Група проходить повз базу МНС Росії у дол.р. Архиз

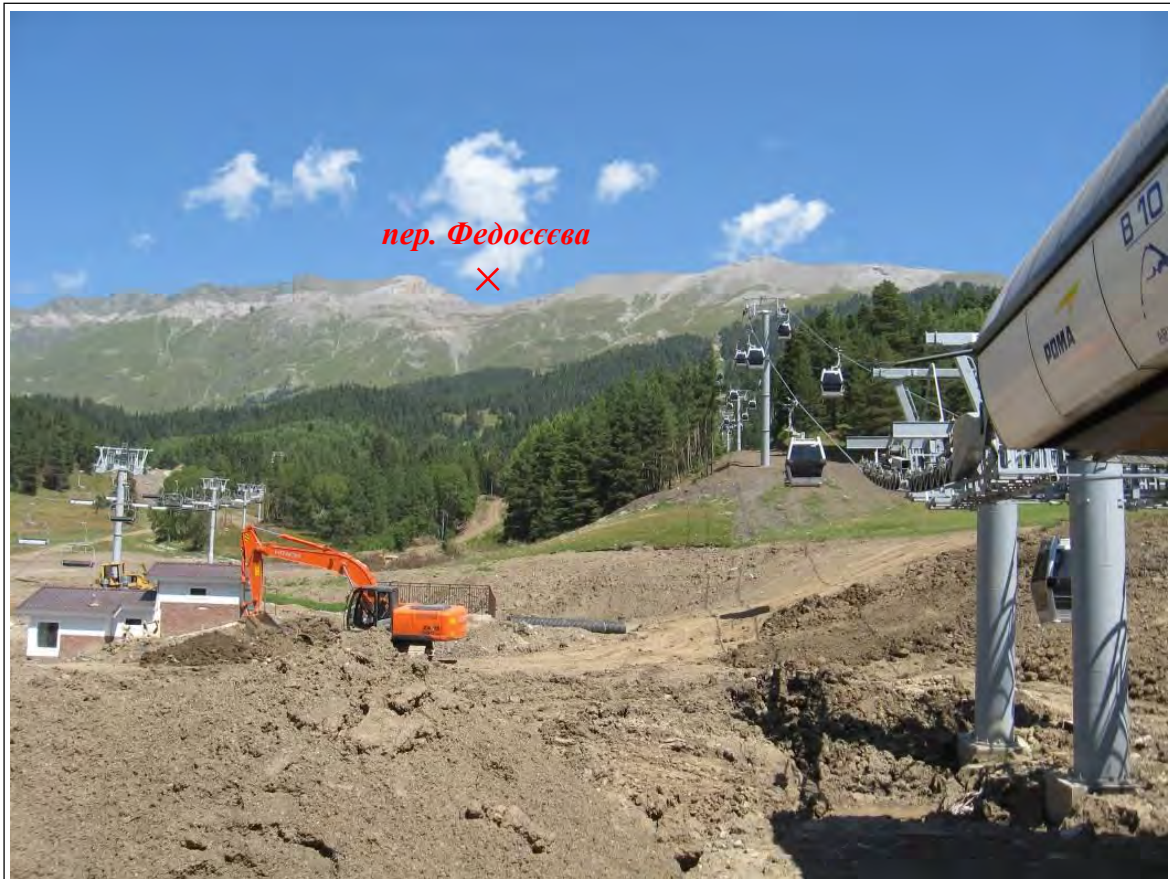

Фото 11 – Будівництво гірськоколижного курорту “Архиз” в дол.р. Архиз

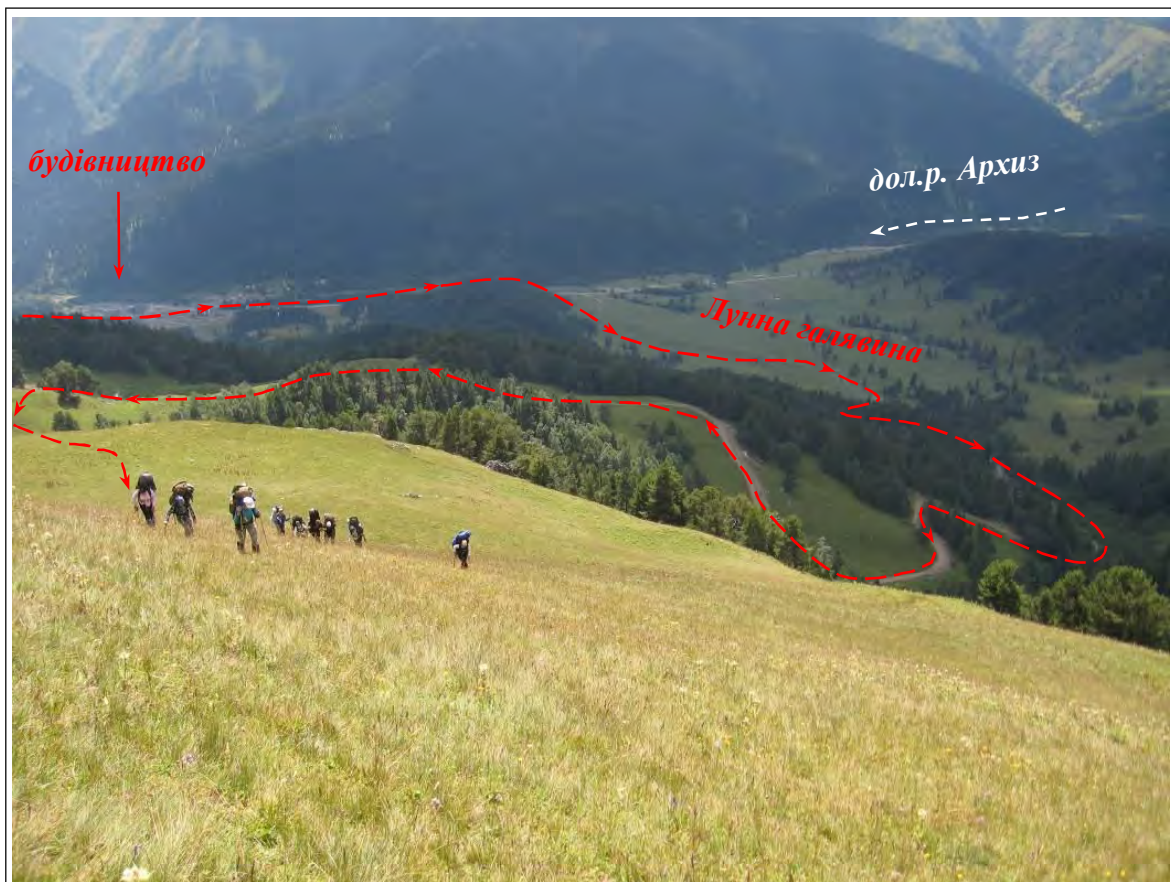

Фото 12 – Шлях руху групи від Лунної галявини

Фото 13 – Група вийшла до зони альпійських луків під пер. Федосєєва

Фото 14 – Вид на північні відроги Архизського вузла ГКХ з місця ночівлі

Фото 15 – Табір групи на підході до пер. Федосєєва

Фото 16 – Група рухається у верхньому цирку пер. Федосєєва

Фото 17 – Шлях підйому групи на пер. Федосєєва

Фото 18 – Група на пер. Федосєєва

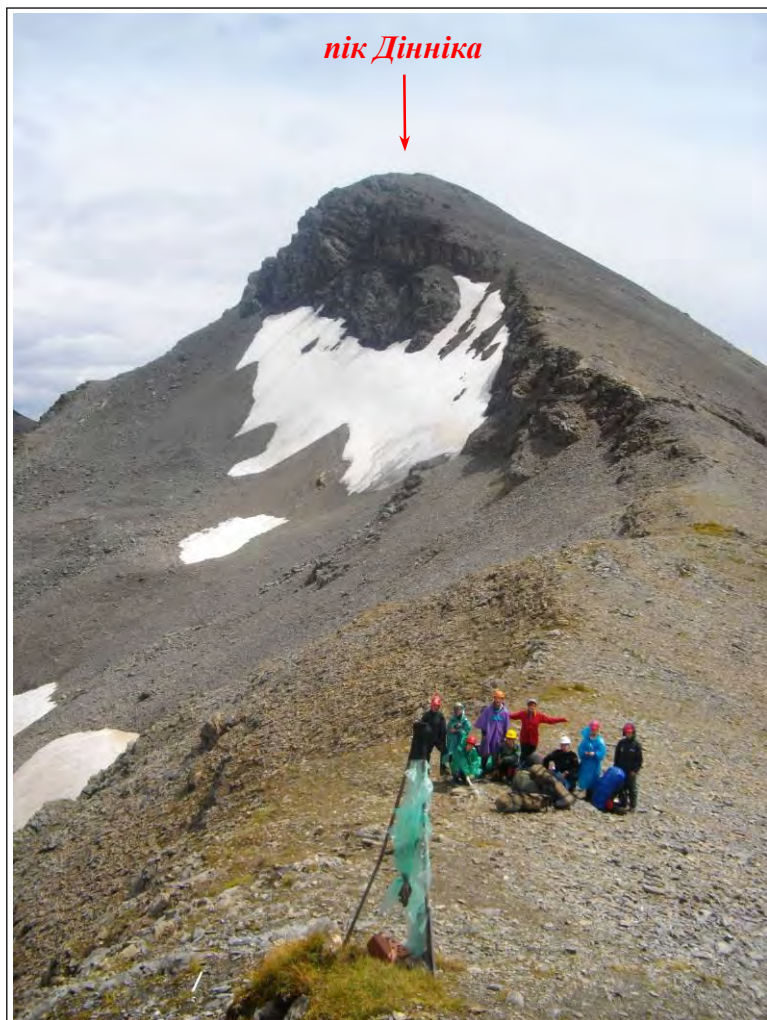

Фото 19 – Група на пер. Федосєєва

Фото 20 – Шлях руху групи до пер. Агур

Фото 21 – Група на пер. Агур

Фото 22 – Шлях руху групи від пер. Агур до пер. Милгвал

Фото 23 – Група починає спуск з пер. Агур

Фото 24 – Шлях руху групи з пер. Агур

Фото 25 – Група біля туру пер. Милгвал

Фото 26 – Початок спуску з сідловини пер. Милгвал

Фото 27 – Спуск по осипному схилу щільною групою з самостраховкою за допомогою льоборубів

Фото 28 – Траверс осипного схилу на правому березі оз. 2765

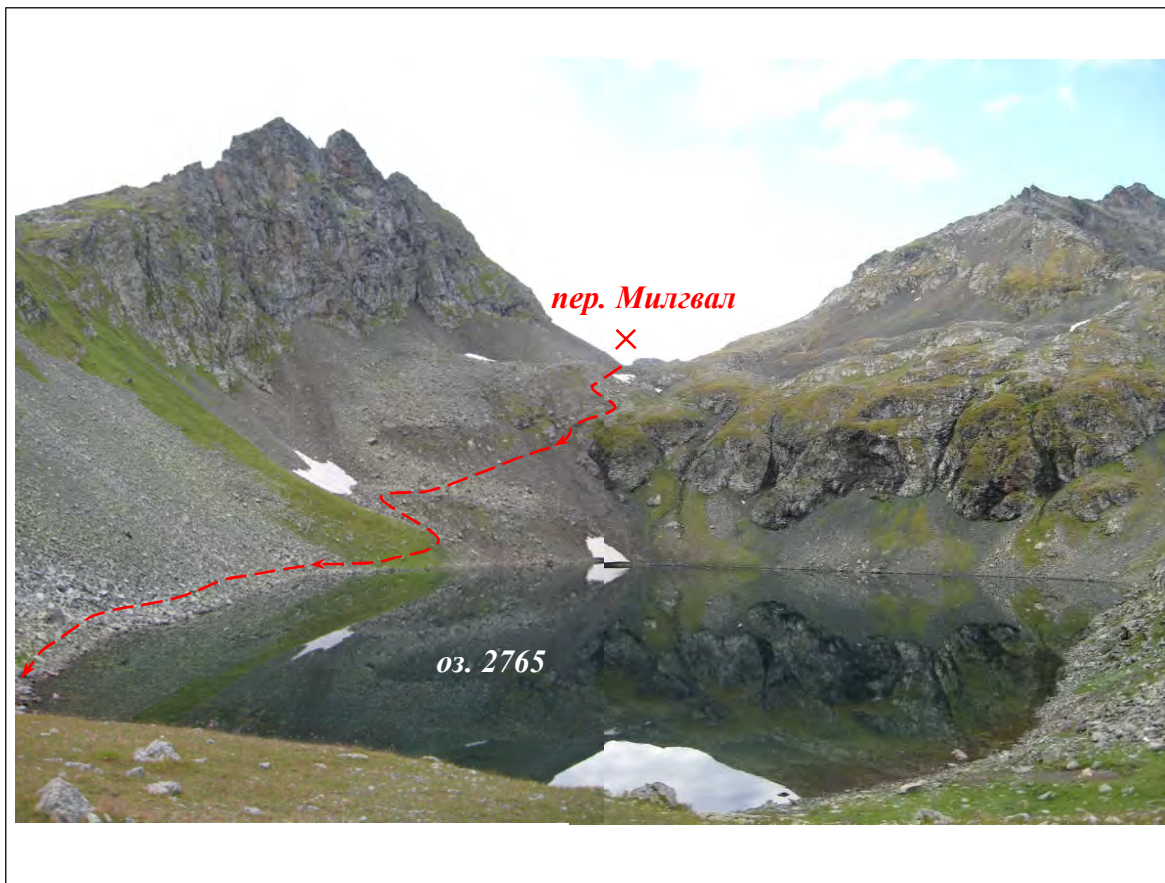

Фото 29 – Шлях спуску групи з пер. Милгвал до місця ночівлі

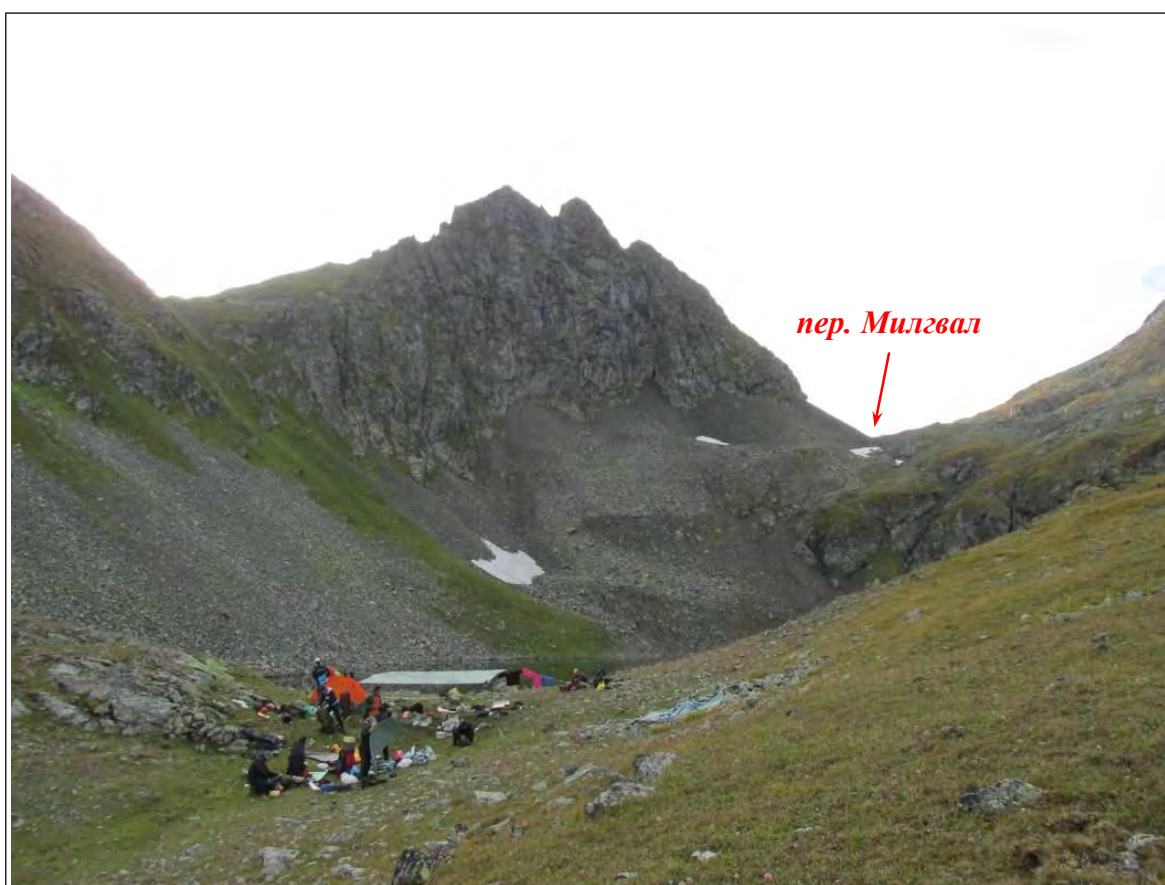

Фото 30 – Табір групи біля оз. 2765

Фото 31 – Спуск групи з верхів'я ущелини пер. Милгвал до оз. Кяфар

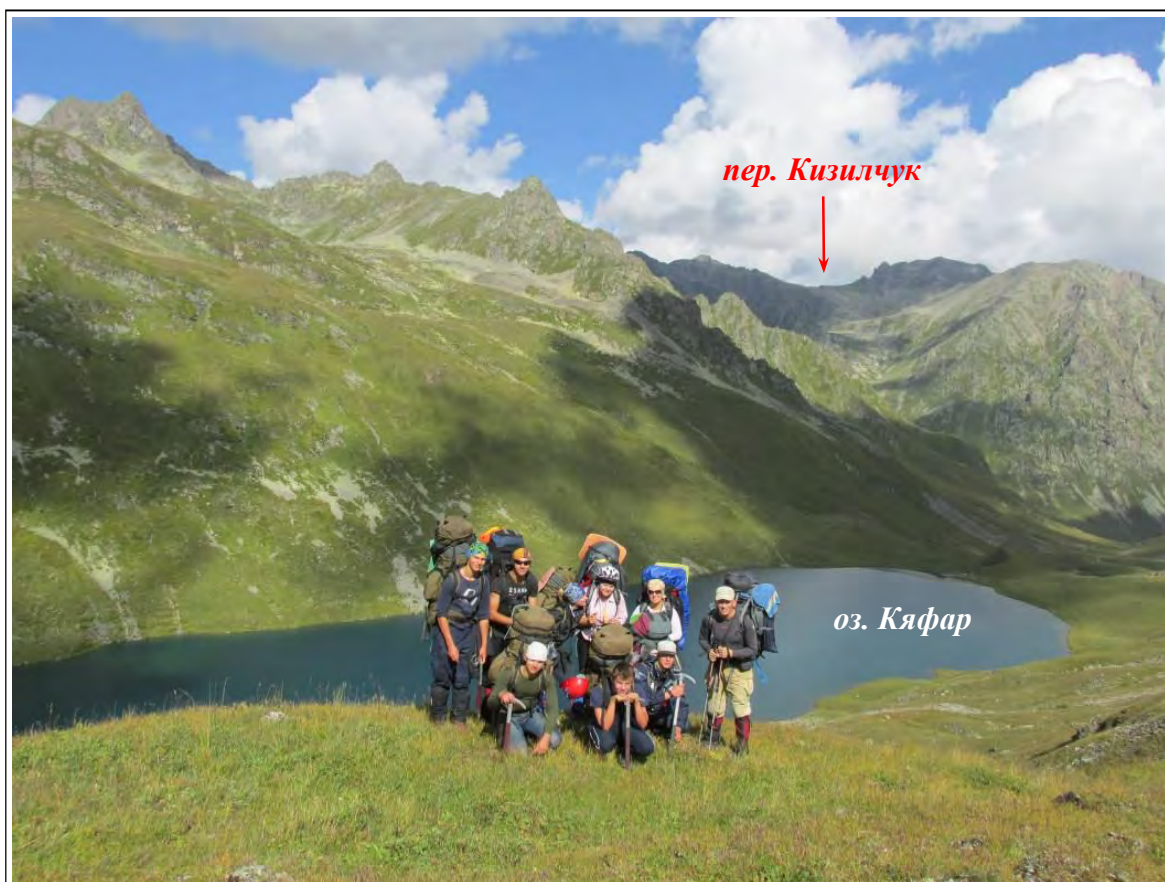

Фото 32 – Група на фоні оз. Кяфар

Фото 33 – Шлях спуску групи з пер. Милгвал до оз. Кяфар

Фото 34 – Шлях групи від оз. Кяфар по дол.р. Кяфар

Фото 35 – Група рухається по лівому схилу дол.р. Кяфар

Фото 36 – Група починає підйом по правому берегу лівого витoku р. Кяфар

Фото 37 – Рух групи у верхів'я лівого витoku р. Кяфар

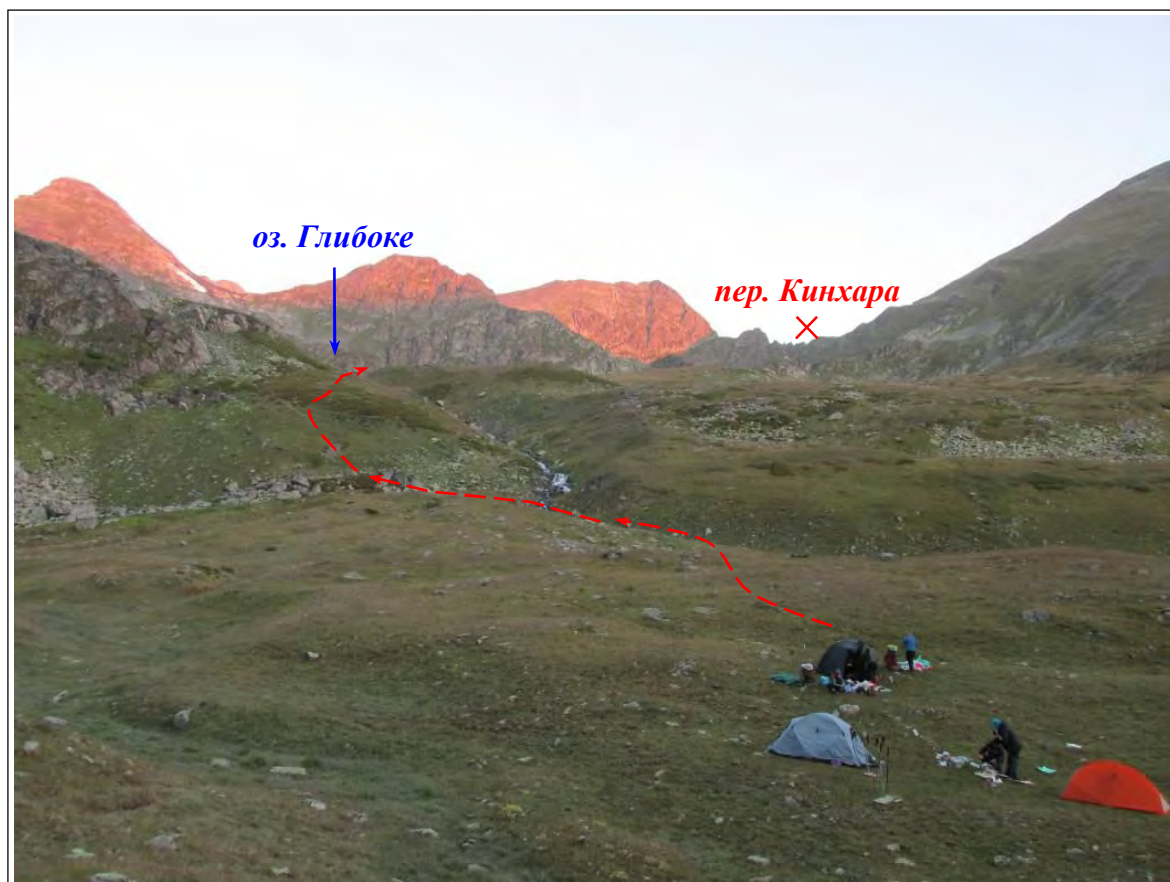

Фото 38 – Шлях групи від місця ночівлі до оз. Глибоке

Фото 39 – Група підходить до оз. Глибоке

Фото 40 – Група переходить виток з оз. Глибоке

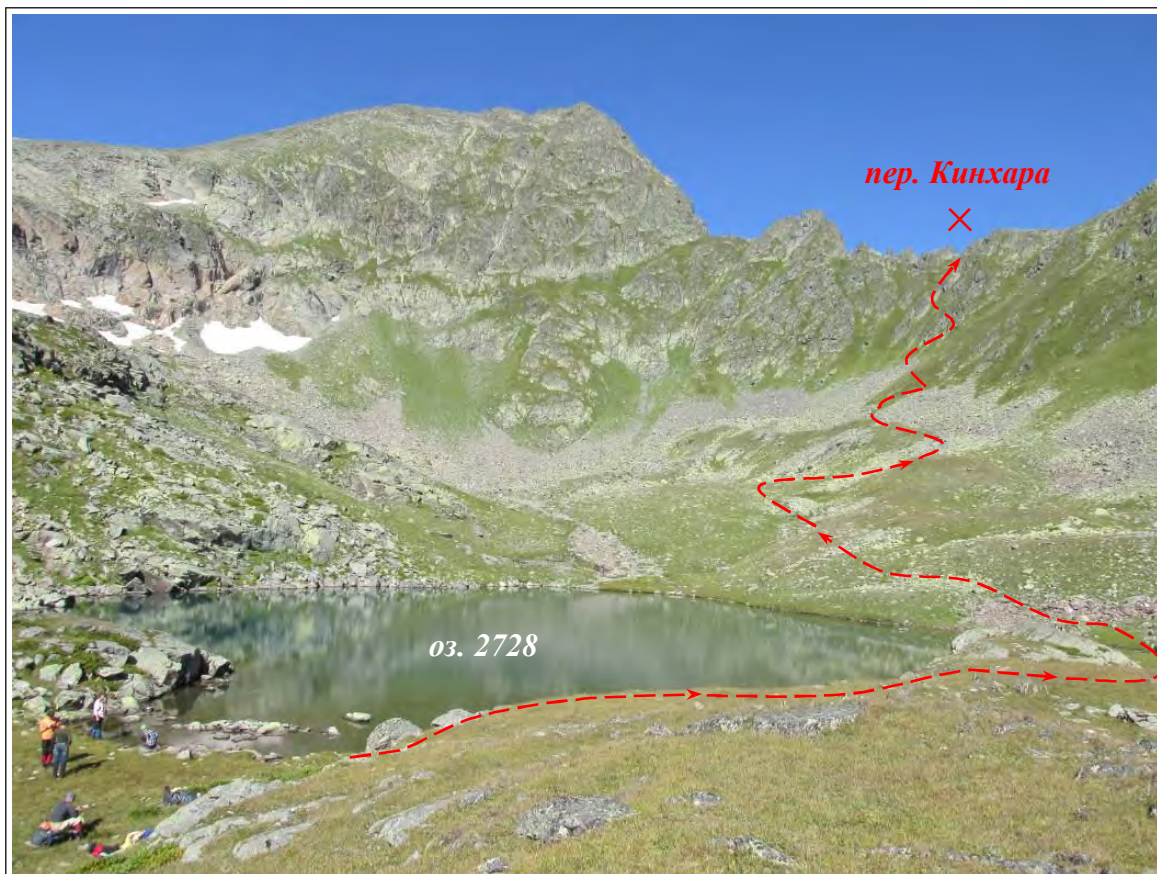

Фото 41 – Шлях руху групи від верхнього озера цирку до пер. Кинхара

Фото 42 – Група долає перевальний зліт пер. Кинхара

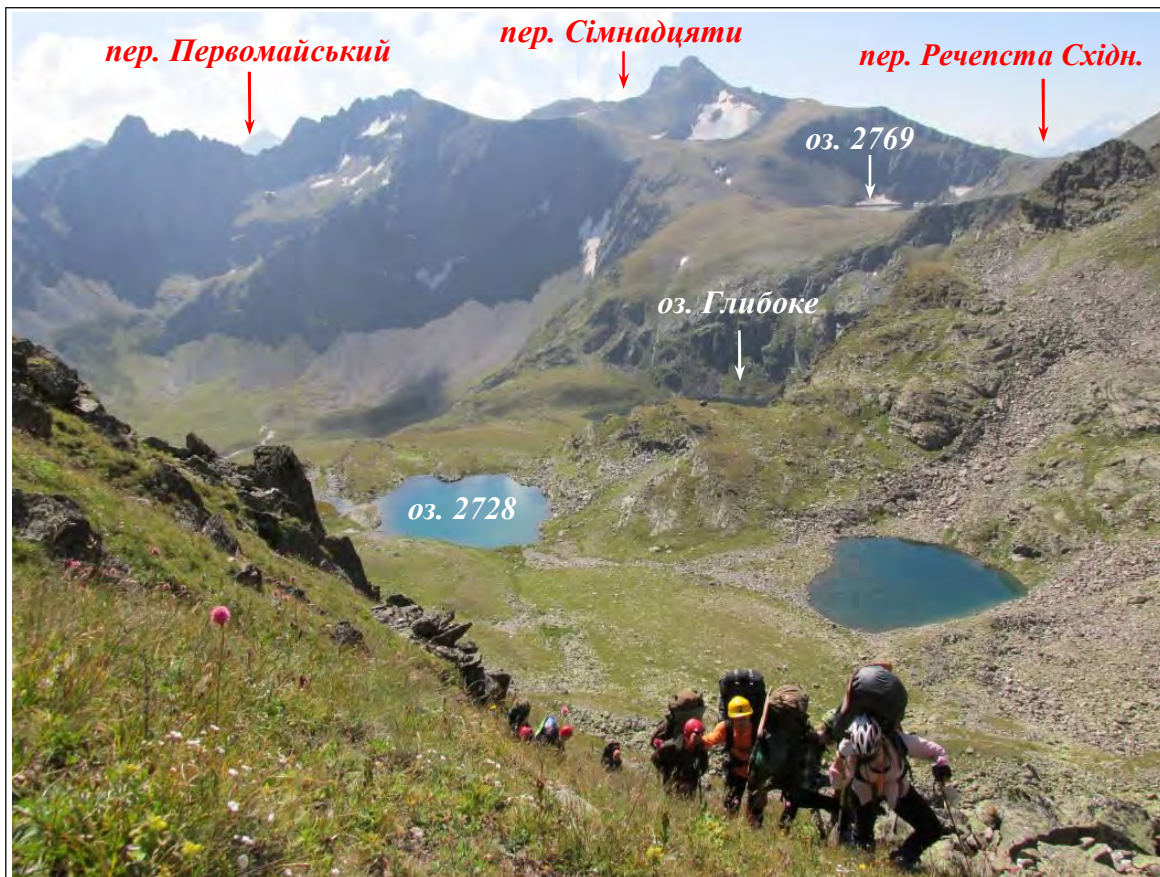

Фото 43 – Вихід на сідловину пер. Кинхара.
Панорама верхньої частини ущелини - вид на Пд, Пд.-Сх

Фото 44 – Група на пер. Кинхара

Фото 45 – Спуск групи з пер. Кинхара

Фото 46 – Група на фоні оз. Чілік

Фото 47 – Спуск групи з верхів'я ущелини пер. Кинхара до місця ночівлі

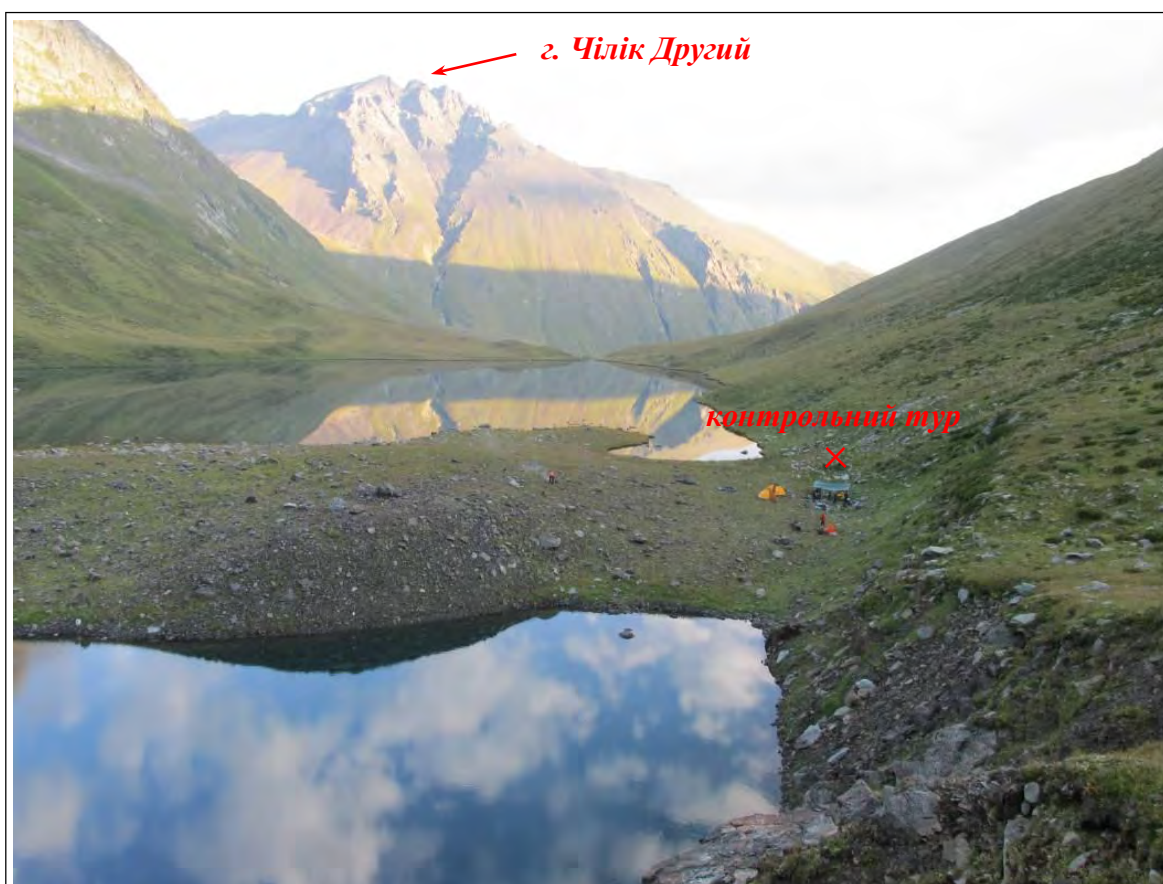

Фото 48 – “Запорізькі ночівлі” біля оз. Чілік

Фото 49 – Учасники складають контрольний тур на обладнаній ними стоянці

Фото 50 – Контрольна записка у турі

Фото 51 – Перехід через річку біля північного краю оз. Чілік

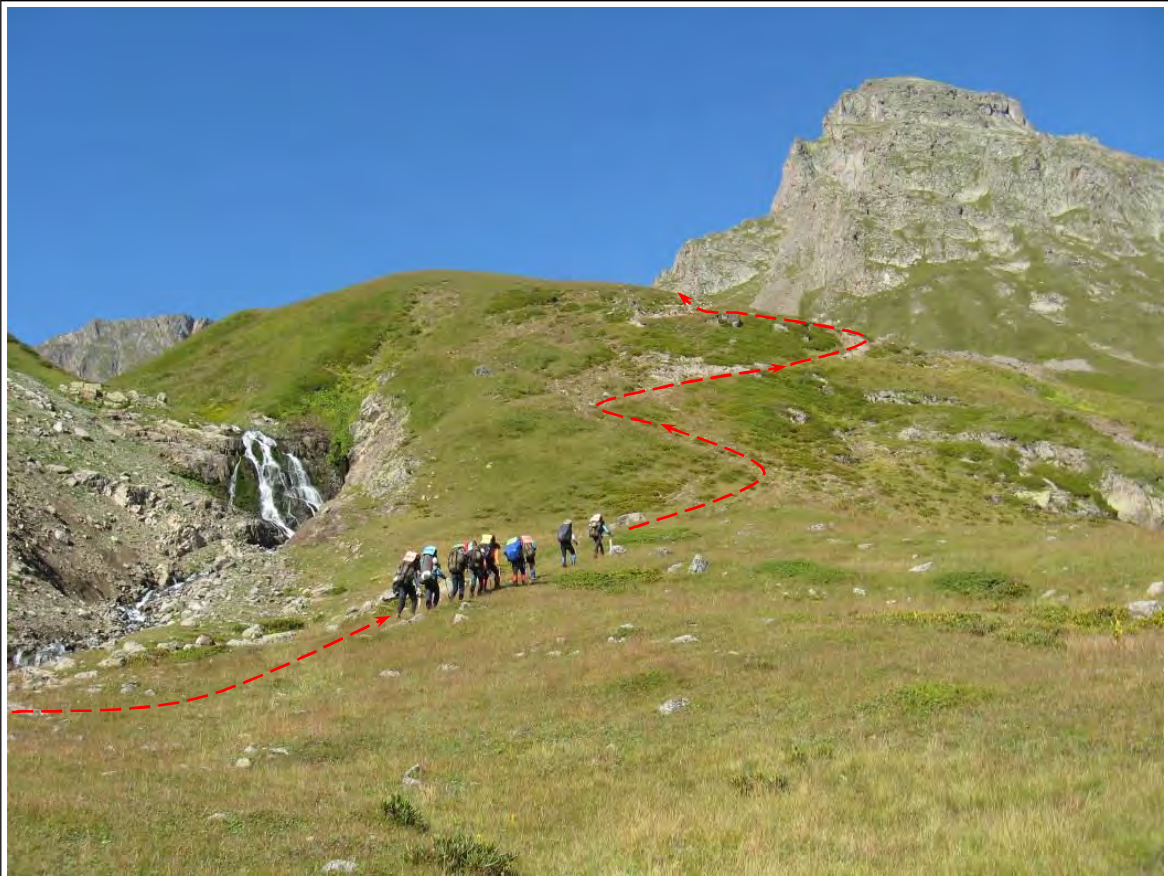

Фото 52 – Шлях руху групи по лівому схилу ущелини до цирку пер. Чілік

Фото 53 – Шлях руху групи від пер. Кинхара

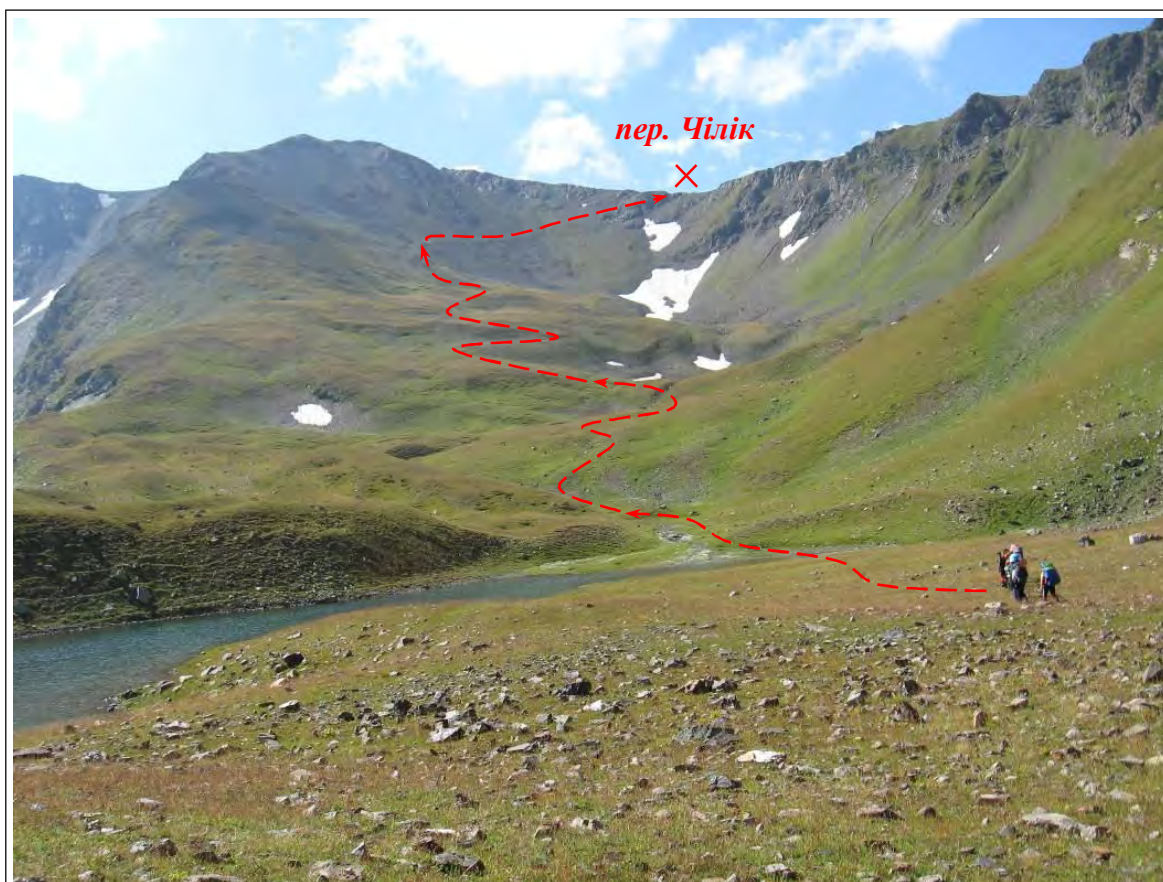

Фото 54 – Шлях підйому групи на пер. Чілік

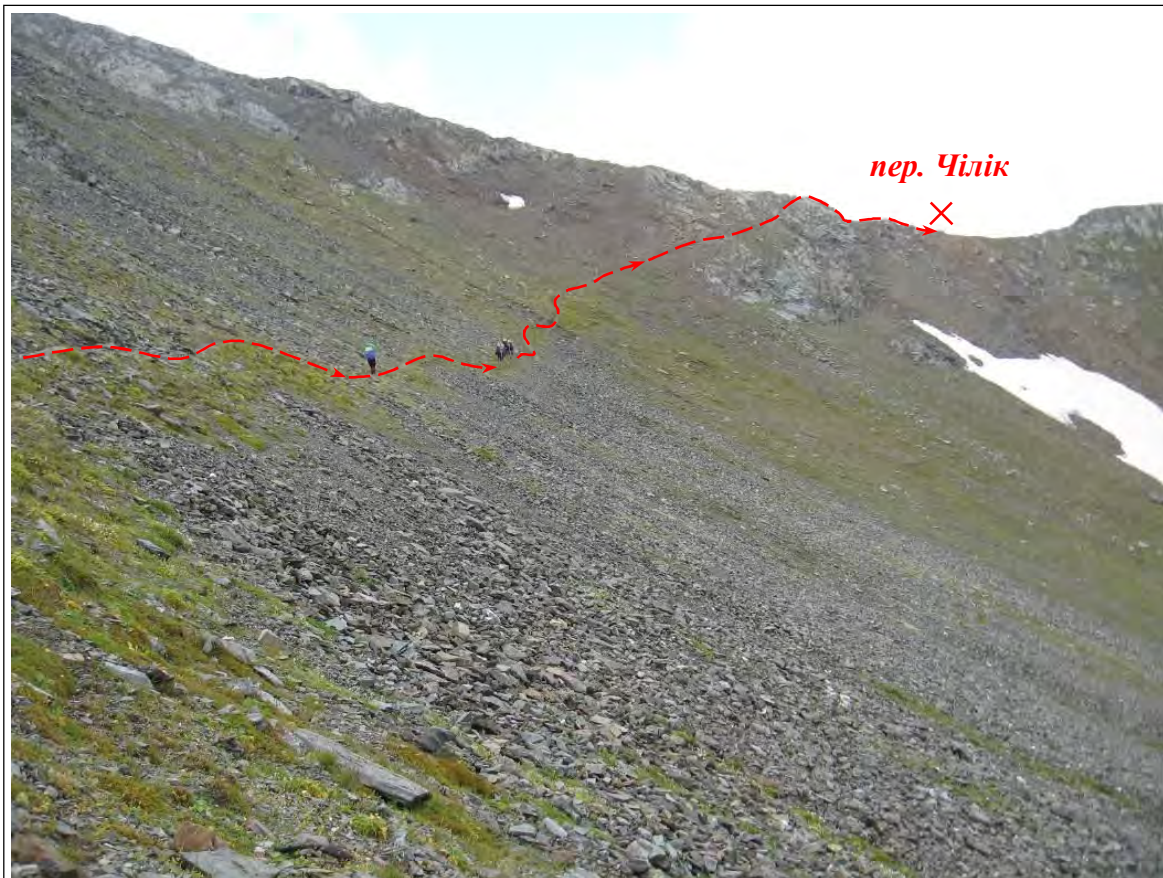

Фото 55 – Група долає перевальний зліт пер. Чілік

Фото 56 – Вид на Загеданський хребет з пер. Чілік

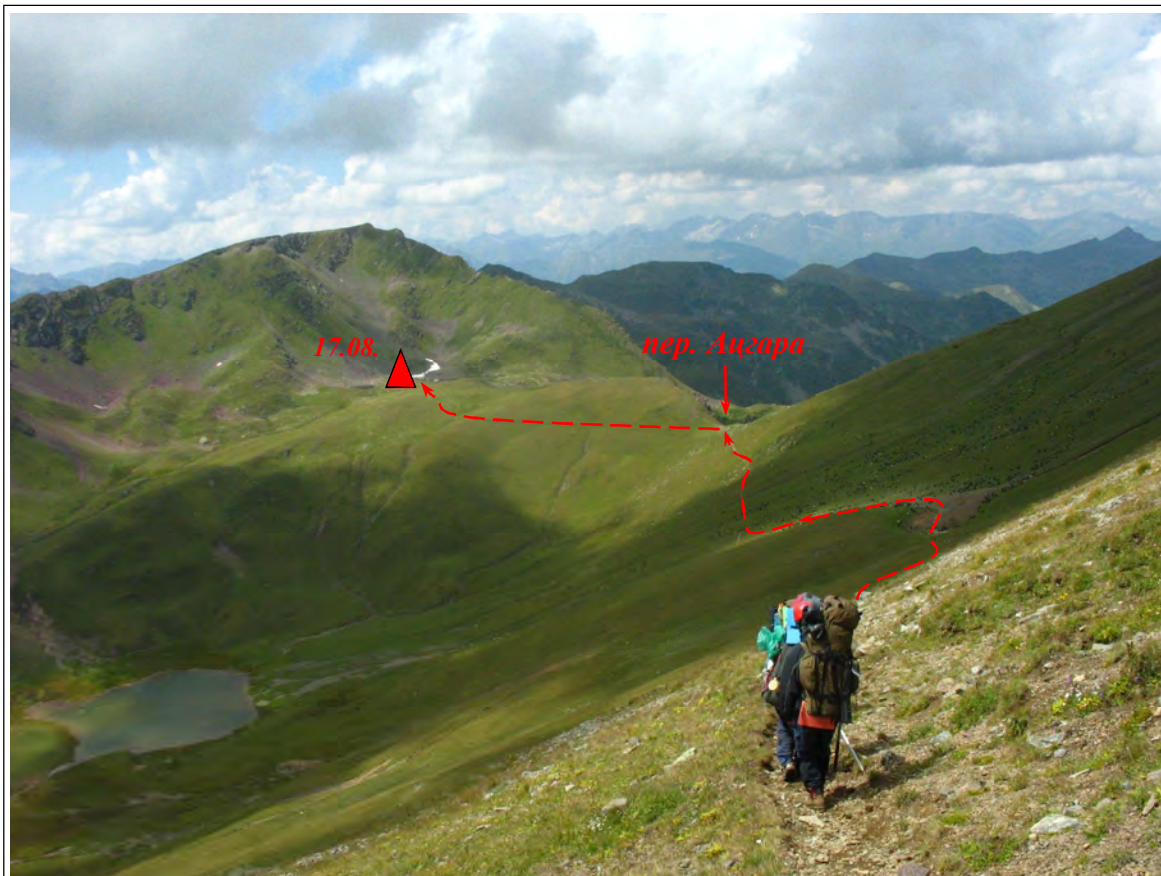

Фото 57 – Шлях руху групи з пер. Чілік до пер. Ацгара

Фото 58 – Група на пер. Ацгара

Фото 59 – Снігові заняття: рух по сніговому схилу в три такти

Фото 60 – Снігові заняття: відпрацювання самозатримання льодорубом

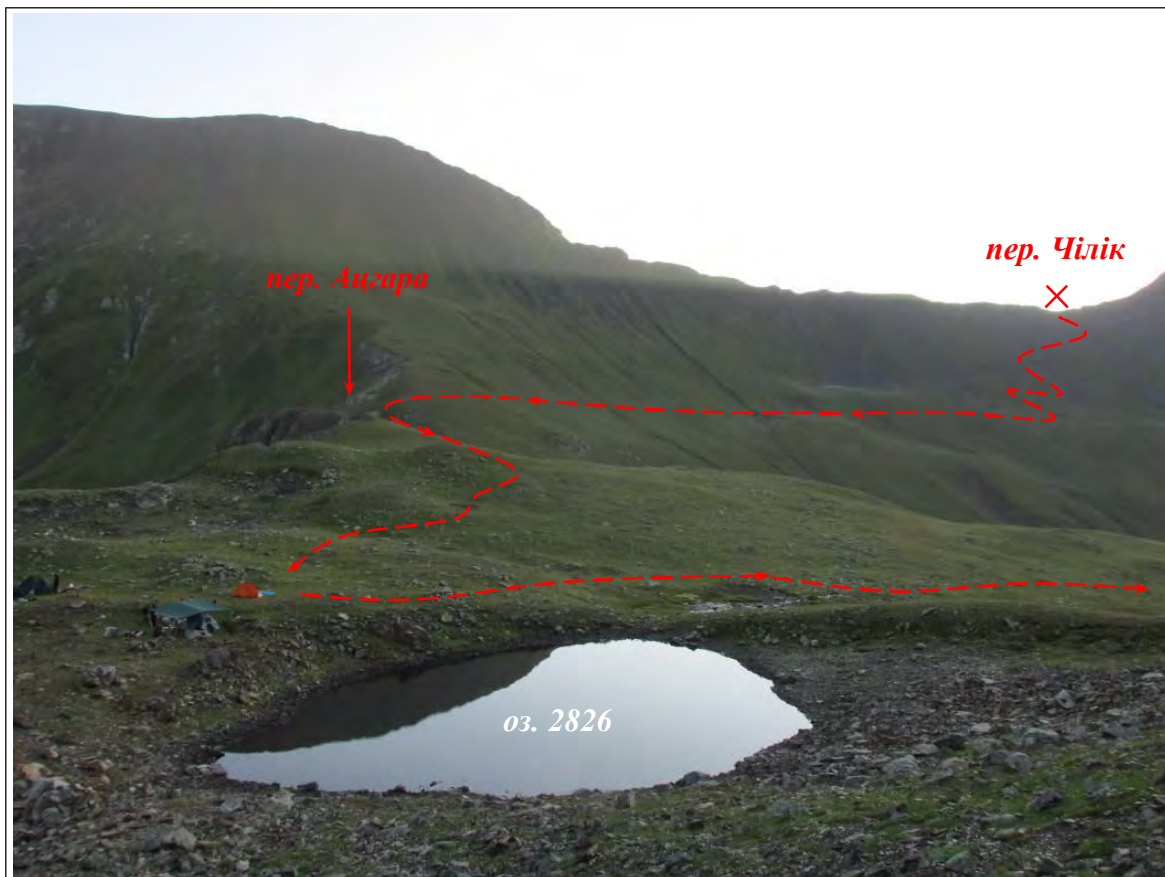

Фото 61 – Табір групи біля пер. Ацгара

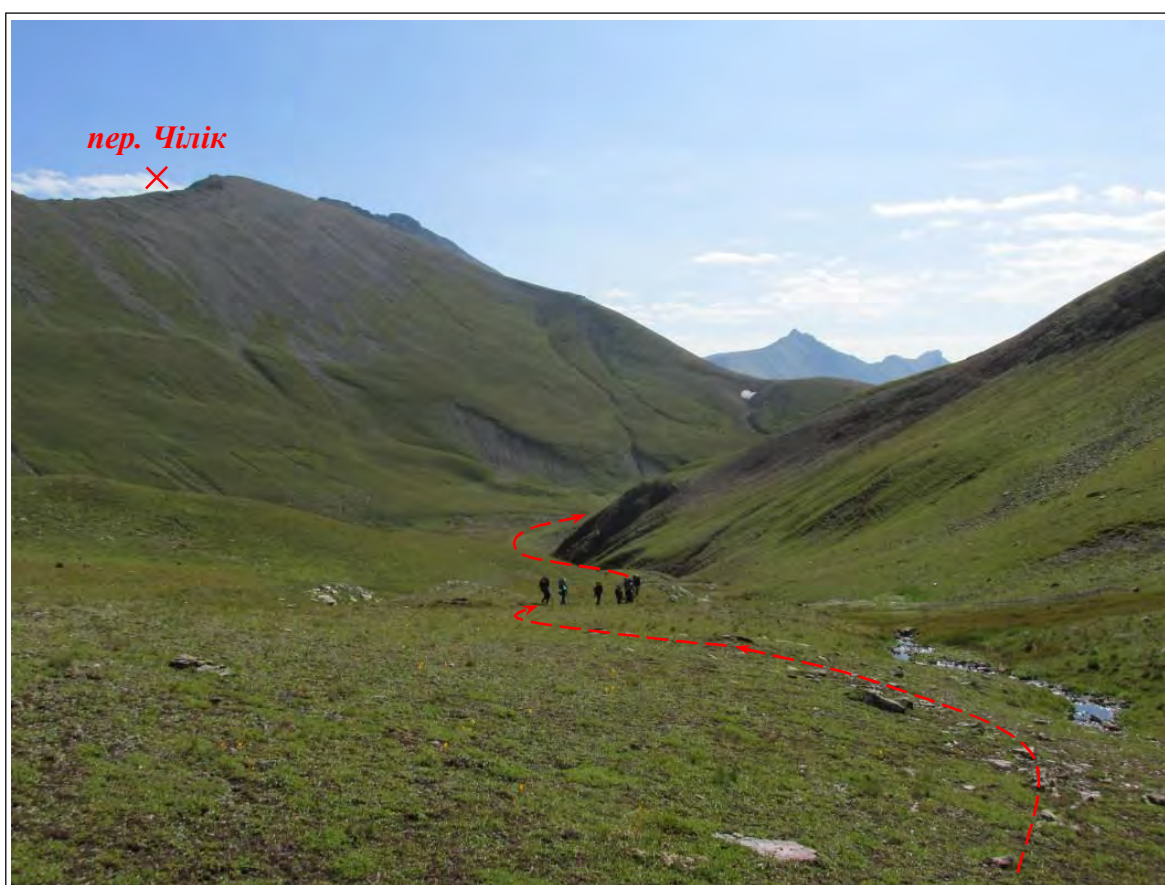

Фото 62 – Група розпочинає спуск у дол.р. Речепста від місця ночівлі

Фото 63 – Перехід на лівий берег р. Речепста

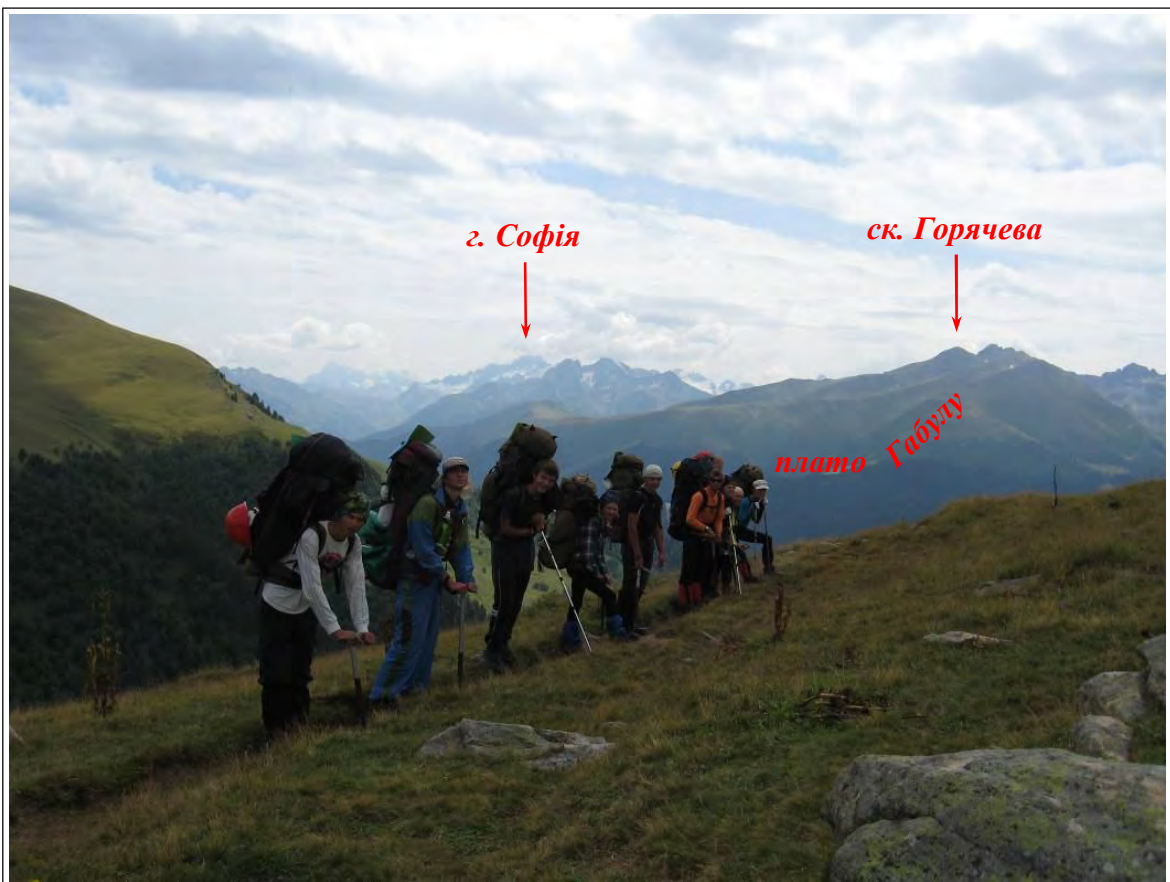

Фото 64 – Група траверсує правий схил дол.р. Речепста

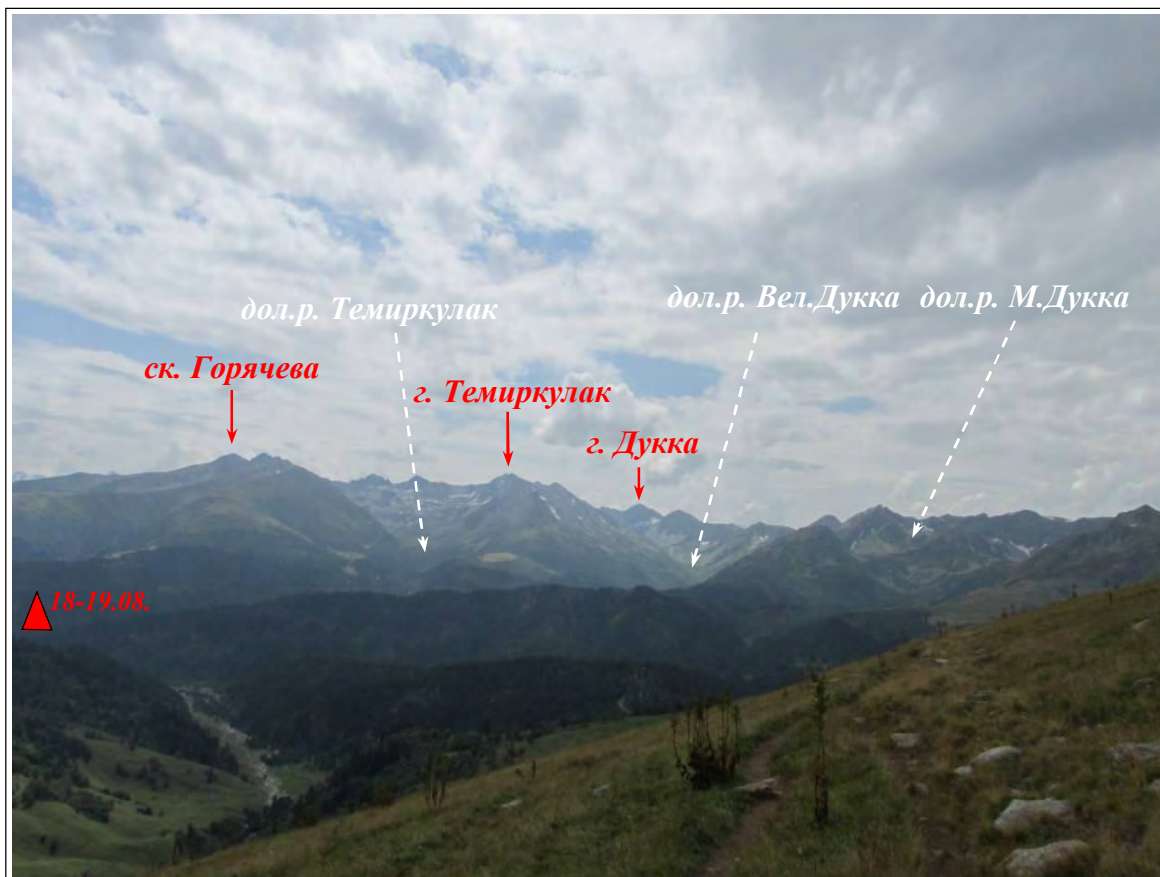

Фото 65 – Панорама північних відрогів ГКХ в районі дол.р. Дукка

Фото 66 – Табір групи у дол.р. Дукка

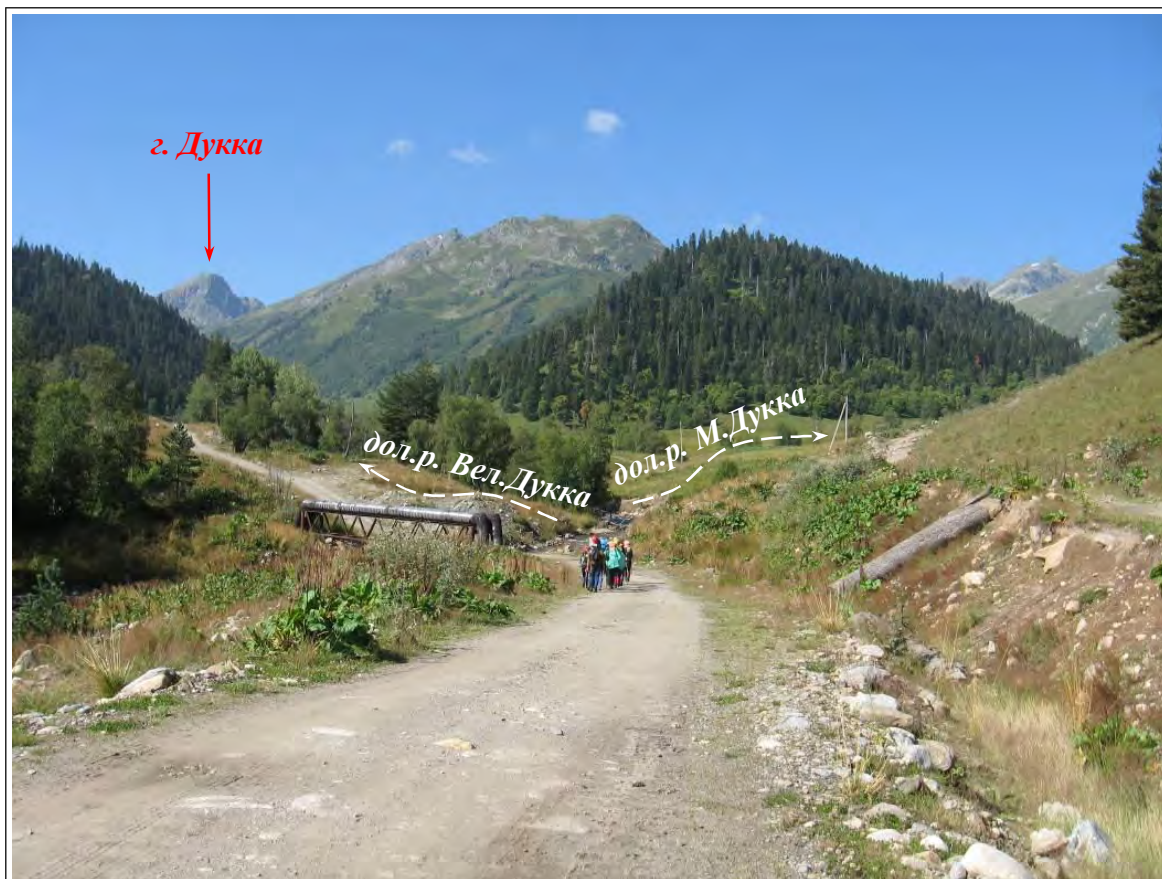

Фото 67 – Група підходить до злиття рік Велика та Мала Дукка

Фото 68 – Новий водозабір на р. Вел. Дукка.
Вид на південні схили хр. Абішира-Ахуба

Фото 69 – Група підійшла до межі прикордонної зони у дол.р. Вел.Дукка

Фото 70 – Рух групи по лівому берегу р. Вел.Дукка

Фото 71 – Табір групи у дол.р. Вел.Дукка в зоні березового криволісся

Фото 72 – Рух групи по дол.р. Велика Дука до оз. Семицвітне

Фото 73 – Група біля оз. Семицвітне

Фото 74 – Шлях руху групи до оз. Семицвітне

Фото 75 – Рух групи до східної частини цирку Дуккінської ущелини

Фото 76 – Група продовжує рух вздовж озер. Ущелина повертає на схід

Фото 77 – Шлях руху групи повз нижні озера цирку Дукїнської ущелини

Фото 78 – Група долає моренні вали східного цирку

Фото 79 – Рух групи по гребню центральної морени східного цирку

Фото 80 – Група біля верхніх озер східного цирку Дуккінської ущелини

Фото 81 – Група біля туру пер. Ай-Юлю

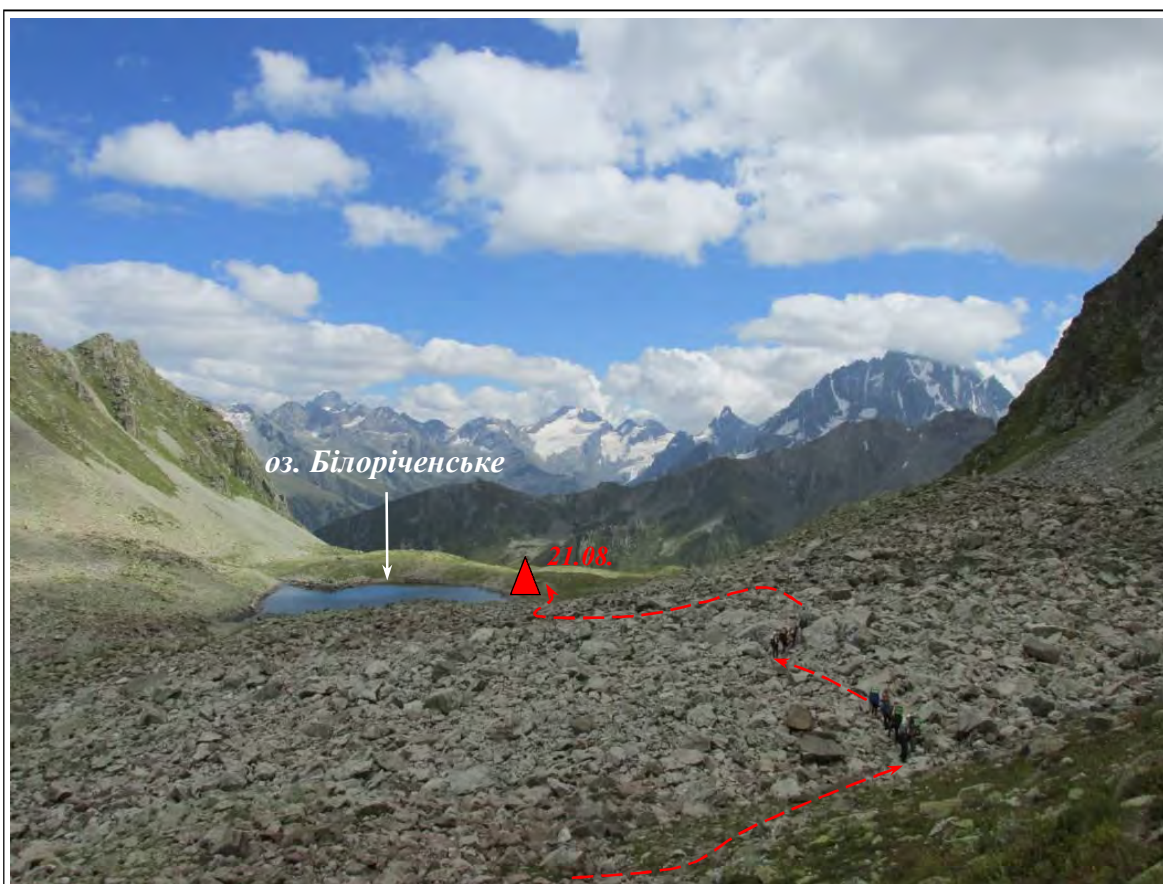

Фото 82 – Шлях спуску групи з пер. Ай-Юлю до місця ночівлі

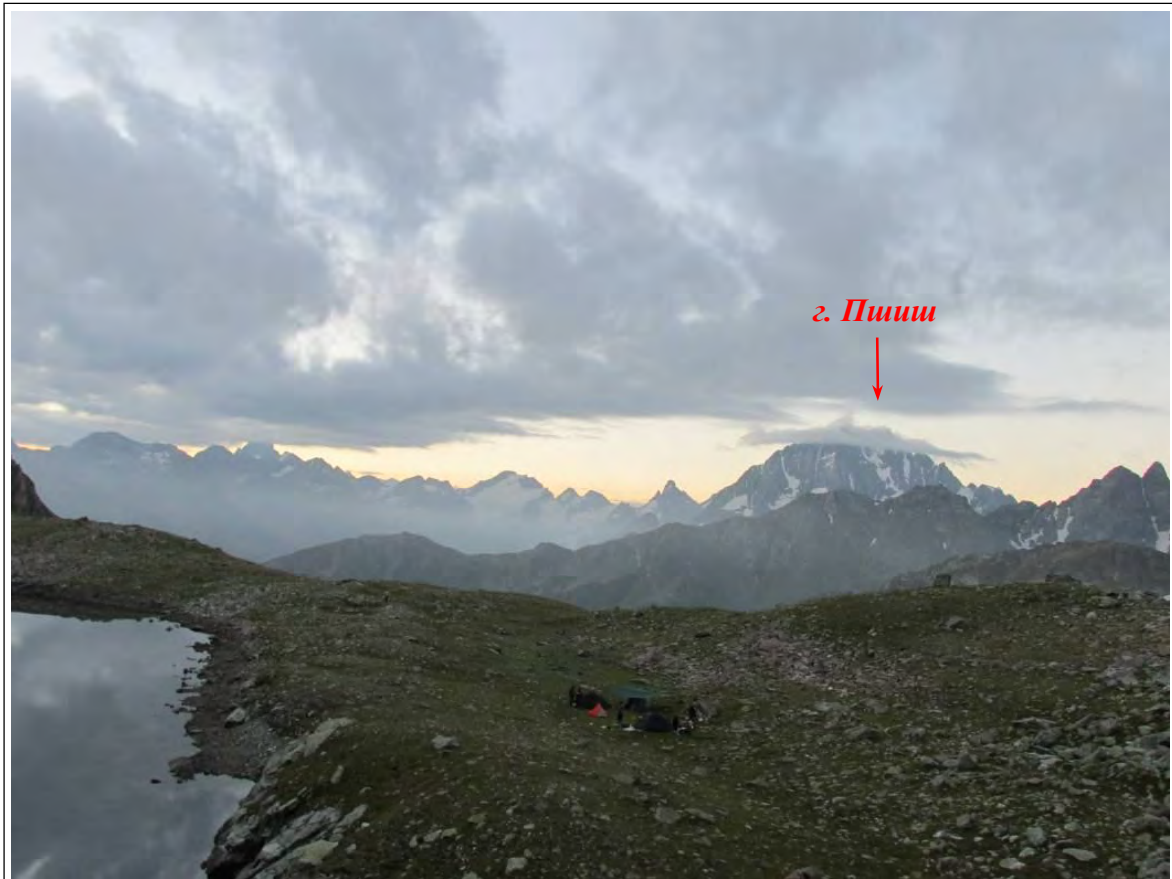

Фото 83 – Табір групи біля оз. Білоріченське

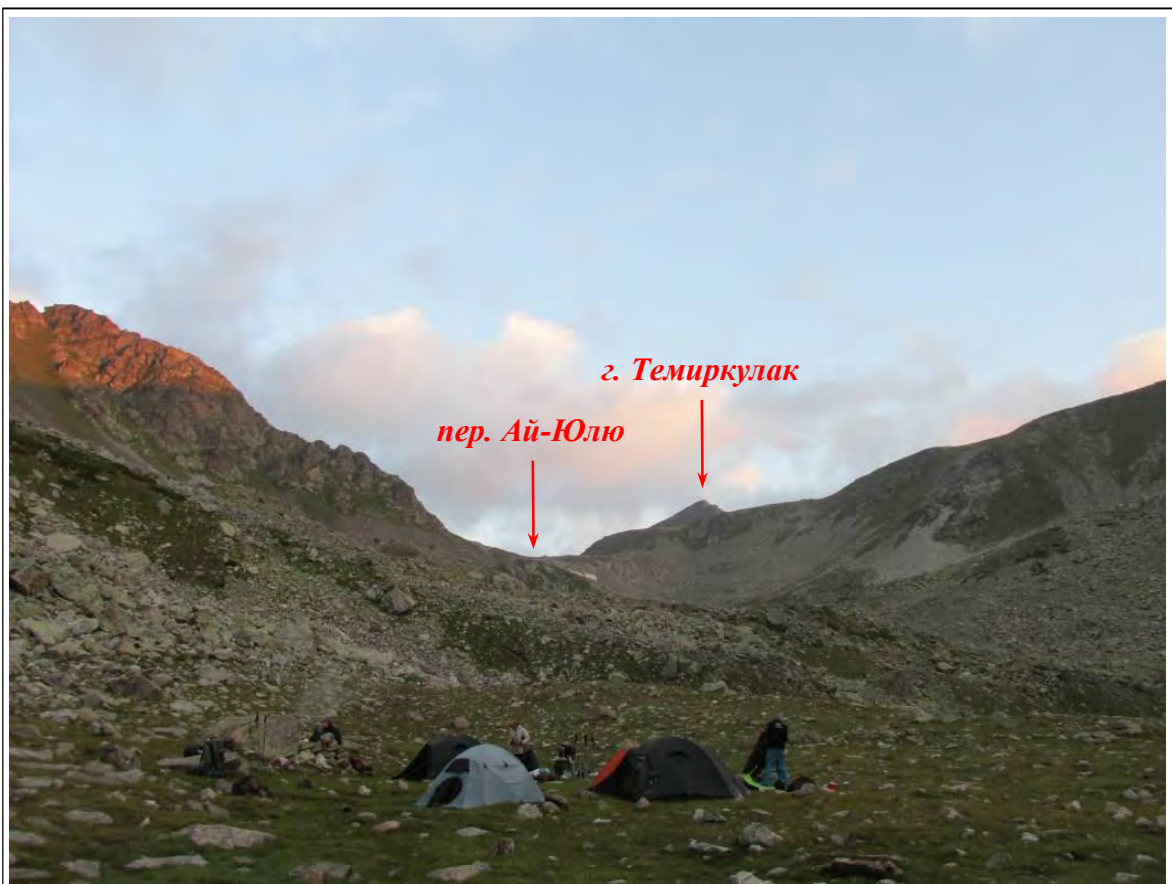

Фото 84 – Вид з місця ночівлі на пер. Ай-Юлю

Фото 85 – Спуск групи вздовж лівого витoku р. Біла

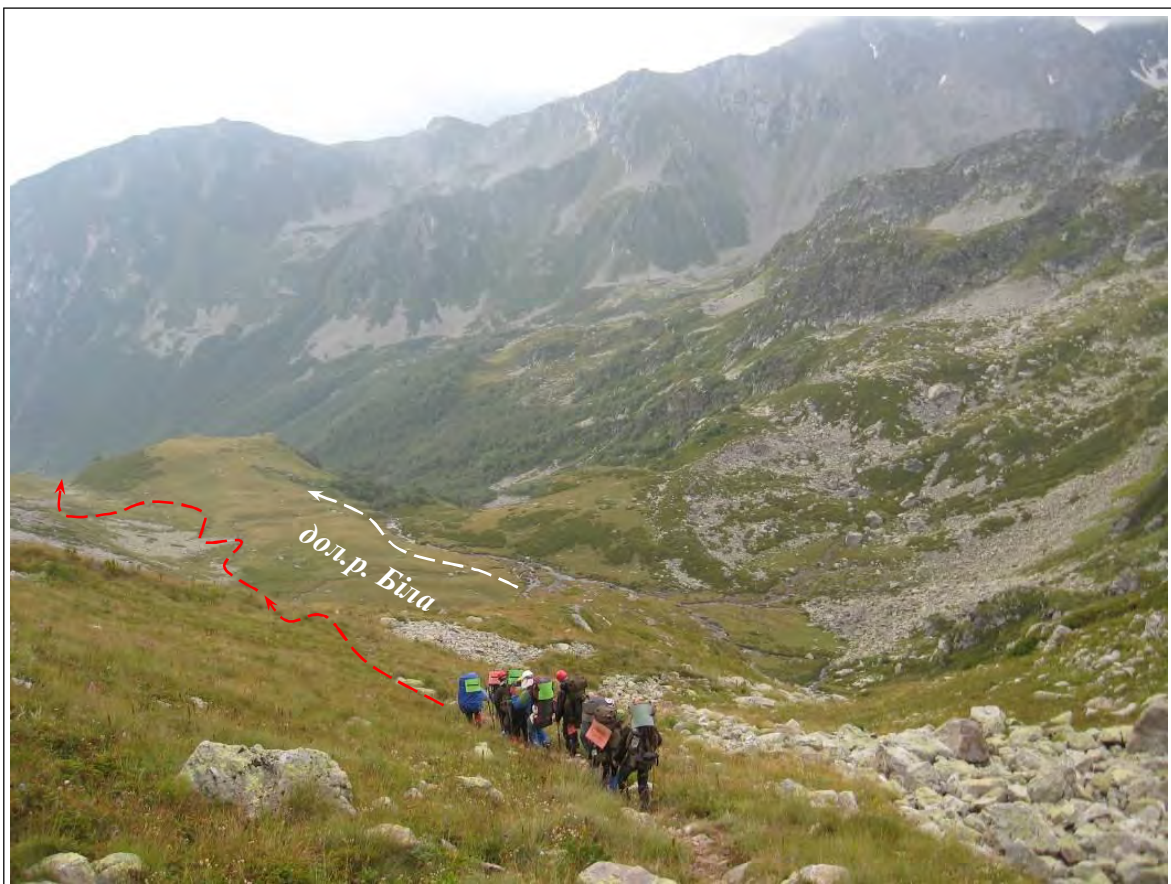

Фото 86 – Група біля злиття лівого та правого витоків р. Біла

Фото 87 – Рух групи вздовж лівого схилу дол.р. Біла у зоні лісу

Фото 88 – Вид з лівого схилу ущелини на верхів'я дол.р. Псиш

Фото 89 – Група рухається вздовж лівого берега р. Псиш

Фото 90 – Група біля прикордонного посту в дол.р. Псиш

Фото 91 – Група виходить з прикордонної зони в дол.р. Псиш

Фото 92 – Група в кінцевому пункті маршруту - сел. Архиз

7. Краєзнавча та суспільно-корисна робота на маршруті

Оборона Кавказу – страшна сторінка минулої війни. Вона проходила одночасно з битвою під Сталінградом і була невід’ємною частиною стратегічних операцій радянських військ на півдні СРСР.

Загарбницьким планам оволодіння Кавказом фашисти надавали важливе значення. Вони мали намір захопити багаті райони нафтовидобутку і відкрити шлях до Близького Сходу та Індії. Операція на Кавказі була названа фашистським командуванням “Едельвейс”. Сили ворога переважали радянські війська чисельністю в 1,5 рази; артилерією – в 2 рази, танками – більш ніж у 9 разів; літаками – в 8 разів.

Незважаючи на великі втрати в живій силі і техніці, фашистським військам вдалося вийти на верхів’я Кубані і через перевал Хотютау проникнути на схили Ельбрусу, захопивши “Притулок одинадцяти”, “Льодову базу” і “Старий кругозір”. Прагнучи переконати

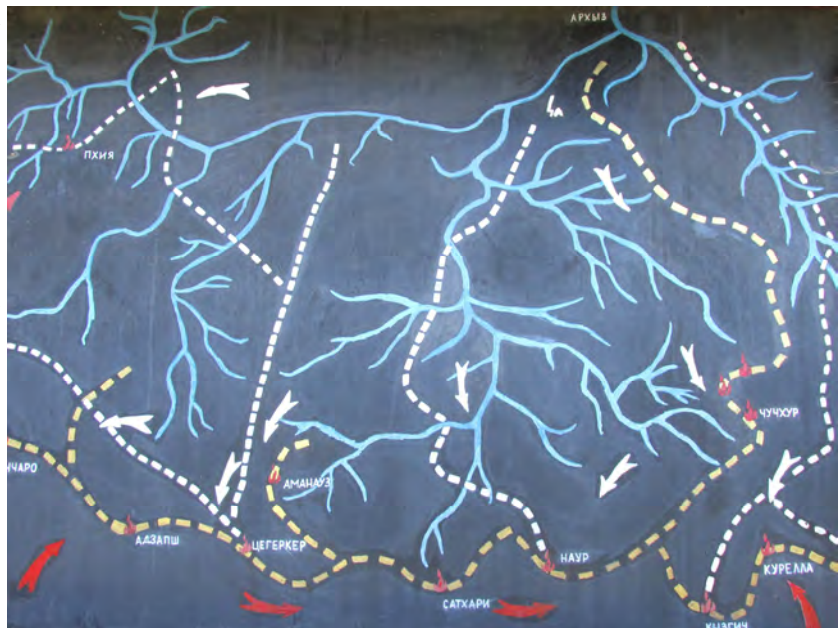

Схема боїв під час ВОВ у районі Архизського вузла

весь світ у своїй перемозі на Кавказі, Гітлер віддав наказ єгерям про встановленні на Ельбрусі державного прапора Німеччини. Фашистські газети, журнали і радіо з великою помпою повідомили про цю подію.

Але це не могло похитнути дух радянських воїнів. Запеклі бої за подальшу долю кавказьких перевалів тривали. В них приймали участь інструктори альпінізму, які зі зброєю в руках захищали від фашистів рідні гори, перевали, стежки. У бої з хваленими частинами гірськострілецької німецької дивізії “Едельвейс” вступили війська НКВС і 214-ї кавалерійський полк. Альпініст А. Малейнов зробив схему Приельбрусся, яка надала велику допомогу при відбитті атак фашистів.

Радянські воїни неодноразово робили штурм “Старого кругозору”, де засіли фашисти, всякий раз завдаючи їм чутливі втрати. Щоб не дати ворогові можливості господарювати в Баксанском ущелині, наші солдати з селища Терскол систематично наносили важкі удари по німецьким військам.

У кінці грудня 1942 року і на початку січня 1943 року наші війська з допомогою авіації посилили наступ на ворожі підрозділи, розташовані в ущелинах і на підходах до перевалів. 6 січня, несучи величезні втрати, обмерзлі, напівголодні, роздягнені, фашистські частини залишили перевали Чиперазау, Марухський, Санчарський. В середині січня майже всі кавказькі перевали були очищені від загарбників. Почалося повне вигнання ворога з Передкавказзя.

На пам'ять про ці трагічні історичні події в горах Кавказу встановлені численні пам'ятники-обеліски воїнам-захисникам. У селищах Ельбрус і Терскол – пам'ятники-обеліски воїнам, загиблим в роки Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. Могила Невідомого солдата і пам'ятник біля “Північного притулку”. Біля перевалу Донгуз-Орун встановлена протитанкова гармата, на гранітному постаменті висічені слова: “Вічна слава героям, полеглим в боях за Кавказ 1942-1943 рр.” На перевалі Донгуз-Орун – чотири пам'ятки і пам'ятні дошки на честь захисників перевалу. На перевалі Чиперазау юні туристи Кабардино-Балкарії встановили пам'ятник захисникам Кавказу. В долині Ненскри стоїть пам'ятник бійцям-комсомольцям. На перевалі Басса – пам'ятник захисникам перевалу, встановлений юними туристами р. Нальчика. Пам'ятник радянському солдату поблизу перевалу Басса. Станція “Мир” – музей бойової слави захисників Ельбрусу і Кавказьких перевалів у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр.

Великий меморіальний комплекс встановлено також в долині річки Софія (в районі галявини Таулу), біля якого щорічно у травні проходить фестиваль бардівської пісні, як данина пам'яті воїнам-захисникам перевалів Кавказу у роки Великої вітчизняної війни. Під час походу ми також відвідали цей пам'ятник.

Під час походу групою була проведена суспільно корисна робота: в районі пер. Кинхара біля південного краю озера Чілік було розчищено майданчики під чотири намети загальною площею приблизно 15 м². На місці обладнаної стоянки складено пам'ятний контрольний тур с запискою (див. фото 48-50).

Цікавою краєзнавчою знахідкою стала також зустріч з великою групою турів в районі перевалу Ай-Юлю біля озера Білоріченське.

Раніше цей перевал був дуже популярний серед туристів і місцевих мисливців, але останнім часом у зв'язку з веденням 30-ти кілометрової прикордонної зони людей тут ходить значно менше. Тому тури почувають себе в цій місцевості дуже затишно і зовсім не бояться туристів. Вони підходили до нашого табору на відстань до 50 м. Нам вдалося нарахувати більше 40 голів, в тому числі дорослих самців, молодняк і самиці з маленькими козлятами.

Ночівлі, обладнані групою біля озера Чілік

Зустріч з турами

8. Підсумки, висновки, рекомендації

8.1. Відомості про проходження маршруту

Маршрут успішно пройдений всіма учасниками походу. Змін в запланованому маршруті не було.

Пройдений маршрут відповідає I категорії складності, як за набором перевалів, так і за їх складністю.

Категорії складності перевалів відповідають зазначеним у класифікаторі, проте їх висота не відповідає показанням GPS-навігатора.

Місця знаходження деяких стежок, переправ, мостів, зазначених на мапі, часто не відповідають дійсності.

8.2. Планування маршруту

Маршрут походу складений таким чином, щоб його учасники могли ознайомитись з різноманітними формами гірського рельєфу, отримати навички подолання крутих трав'янистих, осипних, снігових схилів.

Довгий підхід і поступовий набір висоти при виході на Софійські водоспади дає можливість адаптації організму. І навпаки, проходження, найбільш високого і складного перевалу Ай-Юлю заплановано на другу половину походу.

При плануванні маршруту враховувалась можливість організації «закидання» частини продуктів харчування та газу в дол.р. Архиз (на базі МНС), що дозволило зменшити стартову вагу рюкзаків.

8.3. Рекомендації щодо подолання маршруту

Круті трав'янисті, осипні, снігові схили долалися з самостраховкою льодорубом або трекінговими паличками, осипні камененебезпечні ділянки – в касках.

Сила течії річок у місцях переправ була невисокою, що дозволило нам переходити річки в брід по-одному.

Проходження 75% денного переходу планувалося до 13.00, оскільки погода у другій половині дня зазвичай погіршувалася. Такий графік руху забезпечувався завдяки раннім підйомам (5.30 за місцевим часом) та використанню кишенькового харчування.

8.4. Рекомендації щодо використання спорядження та продуктів харчування

Спорядження, взяте на маршрут, відповідало необхідному набору при подоланні скельних, осипних і снігових ділянок заявлених перевалів.

Із спеціального спорядження на маршрут взято каски, льодоруби, трекінгові палички; основна вірвочка 30 м, страхувальні системи, карабіни для організації переправ. У зв'язку з невисоким рівнем води у місцях переправ мотузки та системи не використовувались.

На маршруті використовувався GPS-навігатор Magelan Explorist 310, що дозволило чітко і правильно виходити в потрібні точки маршруту.

Зважаючи на те, що у другій половині дня зазвичай йде дощ, до групового спорядження включено тент 4 × 5 м, що значно полегшувало бівачні роботи для чергових і давало змогу збиратися всій групі.

Вище зони лісу приготування їжі проводилося на двох газових примусах Covea Camp-1. Витрата газу розраховувалася з норми 50 г/чол-добу, що дозволило готувати чай і в обід.

Розкладка продуктів харчування становила 800 г на одну людину на день. Наявність попередньо засушених овочів (картопля, цибуля, морква гриби) і висококалорійних продуктів (ізіум, курага, шоколад, мед з горіхами) дозволило групі витратити менше часу приготування та прийом їжі, а також мати досить високий темп руху.

Застосовувалася стандартна схема харчування: сніданок – каша, вечеря – суп, обід – перекус та по можливості гарячий чай. У першій половині дня додатково видавалося «кишенькове харчування» (горіхи, сухофрукти).

8.5 Варіанти під'їзду та від'їзду

При підготовці походу розглядалося кілька варіантів під'їзду до початку маршруту: залізничний транспорт, рейсовий автобус, найманий транспорт. Найбільш зручним (дешевшим, більш коротким, без пересадок) виявився автобус запорізького клубу екстремальних видів спорту «Горизонт» <http://gorizont-club.com.ua>, shevaart@gmail.com, 050 7544294, 067 9019220 – Шевченко Артем Борисович.

8.6. Режим роботи магазинів, пошти, пунктів медичної допомоги, транспорт

Графік роботи відділення пошти у сел. Архиз з 10.00 до 15.00, але робітників пошти на місці не було ні в перший, ні в останній день, будівля зачинена. В магазині можна придбати стартовий пакет Мегафон, але для цього необхідно мати паспорт громадянина РФ.

Мобільний зв'язок є в долині річки Архиз лише до Лунної галявини, а далі по маршруту лише на перевалі Чілік, а також у місці злиття річок Псиш і Софія.

При необхідності відсутні продукти можна закупити в селищі Архиз перед початком маршруту. Графік роботи магазинів з 8.00 до 20.00. У місці злиття річок Псиш і Софія, а також у верхів'ях річки Софія працюють сезонні ринки, але вибір продуктів у них не дуже широкий.

Найближча лікарня знаходиться в станиці Зеленчуцькій, сполучення з Архизом рейсовим транспортом о 8.00 та о 16.00.

8.7. Підрозділи спеціалізованих аварійно-рятувальних служб

У долині річки Архиз розташована база МНС Росії (приблизно на півшляху від селища Архиз до урочища Лунна галявина).

Для реєстрації групи у МНС потрібно за 10 днів до початку походу переслати на електронну пошту МНС Архиза список групи та нитку маршруту, а після приїзду в Архиз зареєструватися у рятувальників. Реєстрація безкоштовна.

<u>Оперативний черговий ПСП Архиз</u>	тел. : +8 (928) 398-37-11
	тел. : +8 (928) 396-47-87
ел. пошта для переговорів	<u>acsaut @ mail. ru</u>
Варченко Анатолій	тел. : +8 (928) 387-88-40
Агирбов Володимир	тел. : +8 (928) 398-95-68
<u>Оперативний черговий ПСО м.Черкесск</u>	тел. : +8 (878) 223-90-60
	тел. : +8 (928) 446-00-82
<u>Оперативний черговий МНС м.Черкесск</u>	тел. : +7 (878) 224-49-01

8.8. Порядок отримання дозволів на території обмеженого доступу

При проведенні походів у районах, прилеглих до державного кордону Росії, в т.ч. у районі Архизу, необхідно оформити перепустку в прикордонну зону (для громадян України цей документ готується 2 місяці), це може викликати певні складнощі при змінах у складі групи.

Для оформлення колективної перепустки необхідно за 60 днів до початку походу надіслати до Прикордонного управління ФСБ Росії по КЧР клопотання, список групи та маршрут руху групи на російській мові за встановленою формою (див. Додатки). Перед початком походу потрібно забрати перепустку в Черкеську з 10.00 до 17.00.

Прикордонне управління ФСБ РФ по КЧР:

- м.Черкесск, вул.Доватора 84 / б	тел. / fax: +8 (878) 220-18-00
- відділення в сел. Архиз	тел. / fax: +8 (878) 226-55-56

На протязі нашого маршруту ми зустріли один прикордонний пост на р. Білій, а також попереджувальні таблички у долинах річок Софія та Дукка. Для проходження прикордонного посту краще мати з собою ксерокопію списку групи та маршруту руху.

При проведенні походів у зоні Архизського ділянки Тебердинського заповідника необхідно мати пропуск, що видається Управлінням лісництва в станиці Зеленчуцька.

8.9. Туристсько-краєзнавчі можливості району

Район за своїми можливостями дуже різноманітний, красивий і самобутній, перевали переважно осипні, сніжні, що дозволяє проводити гірські походи I-III категорії складності.

Район цікавий з краєзнавчої точки зору, містить різні краєзнавчі об'єкти: меморіальний комплекс захисникам Кавказу у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр., Софійські водоспади, найбільше озеро району – озеро Кяфар та найкрасивіше озеро району – озеро Семицвітне, дає чудовий

9. Додатки

9.1. Записки з перевалів

1. Записка з пер. Федосєєва

Контрольная записка

Группа туристов Федерации спортивного туризма г. Королёв Московской области (Клуб туристов «Абрис»), совершила горный поход 1 к.с., в составе 6 человек вышла на перевал Федосеева 1А, 2300 м (наименование, категория сложности, высота)

« 12 » августа 2013 года в 12 ч. 48 м. со стороны: Лунной поляны

Метеословия: хорошее, светит
солнце

Состояние группы: друзьяшка кубышку
нет себя не очень хорошо

Группа уходит в направлении: пер. Агур.

Время выхода 13 ч. 30 м.

Снята записка группы Турислов г. Королёв (турклуб, секция, город, область) под руководством Листровой Елены Сергеевны

от « 10 » августа 2013 г.

Руководитель группы Д / Прокофьева А.В. /
E-mail: malina@yandex.ru

Маршрутная книжка № 23 (МКК ФСТ Моск. обл.)
Особые отметки (пожелания) хорошей погоды,

2. Записка з пер. Агур

Контрольная записка

Группа туристов из Рязани в количестве девяти человек, осуществляющая горный поход 1 к.с., вышла на пер. Агур (1А) и 2 собак

13 августа 2013 г. в 12 час. 50 мин. со стороны пер. Милгвал

Дальнейшее движение планируется в сторону пер. Федосеева

Состояние здоровья хорошее Погода дождь

На перевале сняли записку ФСТ г. Королёв «Абрис»

Руководитель группы: Кузнецова Юлия, турклуб «Альтаир» (www.ialpinist.ru; vk.com/clubaltair)

Маршрутная книжка 8/3

3. Записка з пер. Милгвал

Контрольная записка

Группа туристов из Рязани в количестве девяти человек, осуществляющая горный поход 1 к.с., вышла на пер. Милгвал и 2 собак

12 августа 2013 г. в 14 час. 15 мин. со стороны г. Кефер

Дальнейшее движение планируется в сторону пер. Агур

Состояние здоровья хорошее Погода солнечно

На перевале сняли записку Рязанского тур. турклуба

Руководитель группы: Кузнецова Юлия, турклуб «Альтаир» (www.ialpinist.ru; vk.com/clubaltair)

Маршрутная книжка 8/3

4. Записка з пер. Кинхара

Группа туристлов турклуба «СОФИЯ» г. Краснодара, совершая поход 1/с, в составе 12 человек вышла на перевал (к туру): Кинхара (наименование, категория сложности, высота) 1А 2853
 «14» 08 2013 года в 13 ч. 30 м. по маршруту: р. Речекета — пос. Архыз (откуда)

Метеорологические условия: хорошо, снизу дует ветер
 Состояние группы: хорошее

Группа уходит в направлении: озера под Воршиком (куда) о-во Речекета

Состав группы:
 Руководитель: Золде А.И
 Участники: *** Рудничко К.Е Шенуха А
 *** Рудничко Е.К Толмачева В.С.
 *** Гареев А.М Лисицын П.Б
 *** Шадри В.Ю
 *** Данилов И. Венерова.
 *** Кодацкий С.А
 *** Почин А.А.
 *** Эдичов А.А.

Снята записка группы: нет
 от « » нет под руководством нет
 (тур. клуб, секция, город, № м/к)

Руководитель группы: нет / E-mail:
 Особые отметки (пожелания) дрожжевого
взращенные веш, секич рюкзак
удачи.

ShotaValex@mail.ru

5. Записка з пер. Чілік

Группа туристлов турклуба «СОФИЯ» г. Краснодара, совершая поход 1/к к/с, в составе 12 человек вышла на перевал (к туру): Перисбад Чилик (1А) 2850 м (наименование, категория сложности, высота)
 «13» августа 2013 года в 11 ч. 40 м. по маршруту: с. Риверста (откуда)

Метеорологические условия: хорошо, большое количество ветра
 Состояние группы: хорошее

Группа уходит в направлении: с. Чилик (куда)

Состав группы:
 Руководитель: Почин А.А.
 Участники: *** Рудничко К.Е. Шадри В.Ю.
 *** Рудничко Е.К Эдичов А.А.
 *** Лисицын П.Б.
 *** Толмачева В.С.
 *** Данилов И.В.
 *** Гареев А.М.
 *** Шенуха А.А.
 *** Кодацкий С.А.

Снята записка группы: с. Армавир (Рудничко)
 от « » под руководством
 (тур. клуб, секция, город, № м/к)

Руководитель группы: нет / E-mail: ShotaValex@mail.ru
 Особые отметки (пожелания) веш, фляжки
взращенный и стритков.
удачи.

ShotaValex@mail.ru

6. Записка з пер. Ацгара

Група туристів Луизианського
 муніципалітету в селі за селом
 Костюк зупинився у
 дощову спеку
 Костюк зупинився
 виходячи на шлях Ацгара (1А)
 1700) 14 серпня в 16⁰⁰ со сторони
 Ацгара (1А) Група зупинилася
 в долині Ацгара. Погода -
 спокійно, м'яко. Костюк
 зупинився поруч з Ацгара
 шлях зупинився у долині Ацгара

(Портал) БИРОМКА МТМ
 ? Мейл(р) - Бюро
 в муніципалітеті.
 Рамі Ацгара!
 return4@yandex.ru

7. Записка з пер. Ай-Юлю

Група туристів міста Пенза... під рук. вел. Бабкиной А.В. в
 кількості чотирьох ... членів, здійснюючи ... поїздку
 2. в середній ... категорії складності, вийшла з тури (місце зберігання записки)
 на перевал (вершину) пер. Ай-Юлю (1А)
 з боку оз. Великого
 Метео: t° 25°C, вітер слабкий, опадки немає, видимість добра
 Стан групи хороший / зробили перевал з цим походом
 Група продовжує рух в напрямку р. Белая
 Рух по маршруту з тури почав в 12 год 19 августа 2013 г.
 Знята записка групи з р. Росов-на-Дону от 18 08 2013 г. під
 керівництвом Група А.В.
 Керівник групи Бабкина А.В. Маршрутний журнал № 158

9.2. Перепустка в прикордонну зону

ФЕДЕРАЛЬНАЯ СЛУЖБА БЕЗОПАСНОСТИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ	КОЛЛЕКТИВНЫЙ ПРОПУСК	
	Выдан гражданину (ке) <u>Доценко</u>	
	<u>Анне Владимировне</u> (фамилия, имя, отчество)	
	Для въезда (похода) и пребывания в <u>Согласно маршрута</u> в заявлении <small>(место пребывания в пограничной зоне – наименование населенного пункта (места), муниципального образования, субъекта Российской Федерации, на территории которого данный населенный пункт (место) располагается)</small>	
<u>14/К № 353</u> <small>(серия) (номер)</small>	<u>(без выхода на перевалы ГКХ)</u>	
ПУ ФСБ России по КЧР <u>12.08.2013.</u>	Цель въезда (прохода) и пребывания <u>спортивной турист</u>	
	С ним (ней) следуют <u>двоем</u> человек (а) <small>(прописью указывается кол-во лиц)</small>	

	<u>И.И.И.</u>	
	Срок действия пропуска до <u>24.08.2013г.</u>	
М.П. <u>Начальник Пограничного управления</u> полковник <u>А.Буеров</u> <small>(воинское звание, подпись, инициал имени, фамилия)</small>		
<u>2013</u> г. <small>(дата выдачи)</small>	Пропуск получил (а) _____ <small>(подпись, расшифровка подписи)</small>	

9.3. Зразки документів для оформлення перепустки у прикордонну зону

Начальнику Пограничного управления
ФСБ России по КЧР _____

Коммунальное учреждение
«Запорожский областной центр туризма
и краеведения учащейся молодёжи»
Запорожского областного совета

ХОДАТАЙСТВО

Прошу выдать коллективный пропуск для прохода в пограничную зону пос.Архыз (дол.р. София, Псыш, Дукка) куда организовано проходит группа туристов коммунального учреждения «Запорожский областной центр туризма и краеведения учащейся молодёжи» Запорожского областного совета, Украина.

Сроком пребывания до 24 августа 2013года.

Цель прохода в пограничную зону – спортивный туризм.

Дата въезда в пограничную зону 11 августа 2013 года.

Сведения о старшем группы:

Доценко Анна Владимировна, 24.04.1983 года рождения, г. Запорожье, Украина.

Место работы - коммунальное учреждение «Запорожский областной центр

Просьба выдать коллективный пропуск на группу в составе 10 человек. Список группы и маршрут движения группы прилагаются.

Директор КУ «ЗОЦКУМ» ЗОР

ПОЛКОВНИК

Т.Г. Митрофанова

Список группы туристов

г. Запорожье, Запорожская область, Украина,
совершающей горный поход 1 категории сложности
по Западному Кавказу

№ п/п	Ф.И.О.	Место, дата, год рождения	Адрес места жительства	Документ	Место работы (учёбы)
1.	Доценко Анна Владимировна	Украина, г. Запорожье, 24 апреля 1983 года		паспорт	Коммунальное учреждение «Запорожский областной центр туризму и краеведения учащейся молодежи» Запорожского областного совета, руководитель кружка
2.					

Директор КУ «ЗОЦКУМ» ЗОР

Т.Г.Митрофанова

Маршрут следования группы туристов г. Запорожье, Запорожской обл., Украина

	Дата	Участок маршрута	Место стоянки	км
1.	11.08.2013	пос. Архыз - дол.р. Псыш - ур. "Поляна Таулу"	ур. "Поляна Таулу"	8
2.	12.08.2013	радиально - дол.р. София - ур. "Софийские водопады"	ур. "Поляна Таулу"	12
3.				

Всего

126 км

9.4. Список групового та особистого спорядження

палатка каркасна	3 шт. + 1	рюкзак
тент груповий	4×5 м	спальник
набір канів	7 л + 5 л	коврик теплоізоляційний
примуси газові	2 шт.	пуховка або куртка синтепонова
склотканина	0,5×0,5 м	шапка тепла
віршовка основна	30 м	костюм повітро-волого-захисний
гаки скельні	3 шт.	бахіли
кошки	1 пара	одяг ходовий
ремнабір	комплект	взуття ходове (ботинки)
аптечка	комплект	одяг бівачний
маршрутні документи, карти	комплект	взуття бівачне
компас	1 шт.	комплект змінної білизни
курвіметр	1 шт.	засоби особистої гігієни
GPS-навігатор	1 шт.	кружка, миска, ложка, ніж
фотоапарати	3 шт.	ліхтарик
		змінні батарейки
		сірники в герметичній упаковці
		каска
		індивідуальна страховочна система
		рукавиці
		карабіни - 3 шт.
		льодоруб (айсбаль)
		палички треккінгові
		окуляри сонцезахисні

9.5. Склад ремонтного набору

обценьки	проволока
шило	клей водостійкий
шило сапожне	ізоляційна стрічка
викрутка універсальна	шурупи
надфілі	шматки брезенту
оселок	пряжки на рюкзак
набір голок	нитки міцні

9.6. Склад похідної аптечки

термометр	1 шт.	фестал	20 табл.
бинт стерильний	8 шт.	сорбекс	30 табл.
бинт перев'язочний	8 шт.	сенадексин	10 табл.
вата медична	50 г	но-шпа	20 табл.
бинт еластичний	2 шт.	троксевазин (мазь)	1 туб.
лейкопластир	5 шт.	аскорбінова кислота	100 табл.
шприці 2, 5, 10, 20 мл голками	6 шт.	мазь «Спасатель»	1 туб.
розчин йоду 5%	20 мл	дитячий крем	1 туб.
водню перекис	50 мл	пантенол	1 бал.
калію перманганат	5 г	Борный спирт	50 мл
бісептол	20 табл.	розчин левокаїну 5%	4 амп.
левоміцетин	20 табл.	розчин баралгіну	4 амп.
парацетамол	10 табл.	фіналгон (мазь)	1 туб.
анальгін	10 табл.	нікофлекс (мазь)	1 туб.
спазмалгон	20 табл.	спирт етиловий 96%	0,5
цитрамон	10 табл.	полівітаміни (ревіт и т.п.)	100 табл.
стрептоцид	20 табл.	валідол	10 табл.

9.7. Кошторис витрат на похід

Проїзд	-	1000 грн./чел.
Продукти харчування	-	380 грн./чел.
Аптечка	-	45 грн./чел.
Газ	-	50 грн./чел.
НЗ (в рублях)	-	50 грн./чел.
Всього:	-	1525 грн./чел.

Перевал Федосєєва (1А, 2880 м, ос.)

район	хребет	які ущелини з'єднує	назва	висота, м	координати (WGS-84)	категорія складності		
						сезон	зима	міжсезоння
Архиз, Західний Кавказ, Російська Федерація	хр. Абішира-Ахуба	з'єднує дол.р. Архиз (р. Псиш) та дол.р. Півд.Агур (р. Кяфар)	Федосєєва	за класифікатором 2880 за GPS-навігатором 3017	43°35,265'N 41°11,179'E	1А	1А	1А

1. Розташування: в хребті Абішира-Ахуба, між вершинами 3063 та п.Дінніка;
2. Джерело відомостей: <http://budetinteresno.narod.ru/perevals/spisok.htm> – описание перевалов на сайте «Туризм на юге России»;
3. Загальний час проходження: 1 год., 45 хв., від витoku струмка ур. Лунна галєвина до сідловини пер. Агур;
4. Витрачено часу:
на підйом: 1 год., 25 хв., перепад висот +389 м.
на спуск: 20 хв., перепад висот -61 м.
5. Витрачено на рух:
з одночасною страховкою: –
з змінною страховкою: –
6. Організовано пунктів страховки: –
7. Характеристики під'йому та спуску по ділянкам:

ділянка шляху (від - до)	загальний час проходження, год., хв.	довжина, м	крутизна, град.	перепад висоти, м	рельєф	час руху з страховкою год., хв		кількість організованих пунктів страховки
						змінною	одночасною	
від витoku струмка ур. Лунна галєвина до цирку пер. Федосєєва	45 хв.	990	15°	+175	трав'янистий схил	–	–	–
від цирку пер. Федосєєва до сідловини пер. Федосєєва	40 хв.	820	25°	+214	осипний схил	–	–	–
від сідловини пер. Федосєєва до сідловини пер. Агур	20 хв.	390	20°	-61	осипний схил	–	–	–

8. Опис проходження: див. технічний опис маршруту (стор. 14).
9. Метеоумови при проходженні перевалу: хмарно.
10. Необхідне спеціальне спорядження:
- групове: не потрібне.
- індивідуальне: каска, льодоруб.
11. Необхідні додаткові вимоги до організації руху і страховки: рух щільною групою, страховка за допомогою льодорубів.
12. Потенційна небезпека та заходи безпеки: камененебезпечність.
13. Рекомендовані місця для ночівлі:
під пер. Федосєєва 43°34,264'N, 41°11,267'E, 2373 м.
14. Перевал пройдено: 14.08.2013 р. у поході І к.с.
15. Керівник походу: Доценко Анна Володимирівна.
16. Маршрутна книжка № 74/13Г, МКК КЗ «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» ЗОР (шифр МКК 108-01-31221000).

Перевал Агур (1А, 2850 м, ос.)

район	хребет	які ущелини з'єднує	назва	висота, м	координати (WGS-84)	категорія складності		
						сезон	зима	міжсезоння
Архиз, Західний Кавказ, Російська Федерація	північний відріг хр. Абішира-Ахуба	з'єднує дол.р. Півд. Агур (р. Кяфар) та дол.р. Кяфар-Агур	Агур	за класифікатором 2850 за GPS-навігатором 2956	43°35,393'N 41°11,128'E	1А	1А	1А

8. Розташування: *в північному відрозі хр. Абішира-Ахуба на південь від вершини 2999* ;
9. Джерело відомостей: <http://budetinteresno.narod.ru/perevals/spisok.htm> – *описание перевалов на сайте «Туризм на юге России»*;
10. Загальний час проходження: *1 год., від сідловини пер. Федосєєва до сідловини пер. Милгвал*;
11. Витрачено часу:
на підйом: *20 хв., перепад висот -61 м.*
на спуск: *40 хв., перепад висот -137 м.*
12. Витрачено на рух:
з одночасною страховкою: –
з змінною страховкою: –
13. Організовано пунктів страховки: *–*
14. Характеристики під'йому та спуску по ділянкам:

ділянка шляху (від - до)	загальний час проходження, год., хв.	довжина, м	крутизна, град.	перепад висоти, м	рельєф	час руху з страховкою год., хв		кількість організованих пунктів страховки
						змінною	одночасною	
від сідловини пер. Федосєєва до сідловини пер. Агур	20 хв.	390	20°	-61	осипний схил	–	–	–
від сідловини пер. Агур до сідловини пер. Милгвал	40 хв.	1850	15°	-137	осипний схил, старі морени	–	–	–

17. Опис проходження: *див. технічний опис маршруту (стор. 14).*
18. Метеоумови при проходженні перевалу: *хмарно.*
19. Необхідне спеціальне спорядження:
- групове: *не потрібне.*
- індивідуальне: *каска, льодоруб.*
20. Необхідні додаткові вимоги до організації руху і страховки: *рух цільною групою, страховка за допомогою льодорубів.*
21. Потенційна небезпека та заходи безпеки: *камененебезпечність.*
22. Рекомендовані місця для ночівлі:
під пер. Милгвал 43°36,111'N, 41°10,076'E, 2714 м - оз.2765
23. Перевал пройдено: *14.08.2013 р. у поході І к.с.*
24. Керівник походу: *Доценко Анна Володимирівна.*
25. Маршрутна книжка № 74/13Г, МКК КЗ «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» ЗОР (шифр МКК 108-01-31221000).

Перевал Милгвал (1А, 2800 м, ос.)

район	хребет	які ущелини з'єднує	назва	висота, м	координати (WGS-84)	категорія складності		
						сезон	зима	міжсезоння
Архиз, Західний Кавказ, Російська Федерація	північний відріг хр. Абішира-Ахуба	з'єднує дол.р.р. Кяфар та дол.р. Кяфар-Агур	Милгвал	за класифікатором 2800 за GPS-навігатором 2819	43°35,871'N 41°10,377'E	1А	1А	1А

15. Розташування: *в північному відрозі хр. Абішира-Ахуба на північний схід від вершини 3063;*
16. Джерело відомостей: <http://budetinteresno.narod.ru/perevals/spisok.htm> – *описание перевалов на сайте «Туризм на юге России»;*
17. Загальний час проходження: *1 год. 50хв., від сідловини пер. Агур до озера 2765;*
18. Витрачено часу:
на підйом: *40 хв., перепад висот -137 м.*
на спуск: *1 год., 10 хв., перепад висот -105 м.*
19. Витрачено на рух:
з одночасною страховкою: –
з змінною страховкою: –
20. Організовано пунктів страховки: *–*
21. Характеристики під'йому та спуску по ділянкам:

ділянка шляху (від - до)	загальний час проходження, год., хв.	довжина, м	крутизна, град.	перепад висоти, м	рельєф	час руху з страховкою год., хв		кількість організованих пунктів страховки
						змінною	одночасною	
від сідловини пер. Агур до сідловини пер. Милгвал	40 хв.	1850	15°	-137	осипний схил, старі морени	–	–	–
від сідловини пер. Милгвал до озера 2765	1 год., 10 хв.	1070	25°	-105	осипний схил	–	–	–

26. Опис проходження: *див. технічний опис маршруту (стор. 14).*
27. Метеоумови при проходженні перевалу: *хмарно.*
28. Необхідне спеціальне спорядження:
- групове: *не потрібне.*
- індивідуальне: *каска, льодоруб.*
29. Необхідні додаткові вимоги до організації руху і страховки: *рух цільною групою, страховка за допомогою льодорубів.*
30. Потенційна небезпека та заходи безпеки: *камененебезпечність.*
31. Рекомендовані місця для ночівлі:
під пер. Милгвал *43°36,111'N, 41°10,076'E, 2714 м - оз.2765*
32. Перевал пройдено: *14.08.2013 р. у поході І к.с.*
33. Керівник походу: *Доценко Анна Володимирівна.*
34. Маршрутна книжка № 74/13Г, МКК КЗ «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» ЗОР (шифр МКК 108-01-31221000).

Перевал Кинхара (1А, 2780 м, ос-ск.)

район	хребет	які ущелини з'єднує	назва	висота, м	координати (WGS-84)	категорія складності		
						сезон	зима	міжсезоння
Архиз, Західний Кавказ, Російська Федерація	північний відріг хр. Абішира-Ахуба	з'єднує дол.р. Кизилчук (р. Кяфар) та дол.р. Чілік (р. Кяфар)	Кинхара	за класифікатором 2780 за GPS-навігатором 2887	43°37,808'N 41°6,188'E	1А	1А	1А

22. Розташування: в північному відрозі хр. Абішира-Ахуба між вершинами Реченста (3214) і 3171;

23. Джерело відомостей: <http://budetinteresno.narod.ru/perevals/spisok.htm> – описання перевалов на сайті «Туризм на юге России»;

24. Загальний час проходження: 2 год. 40 хв., від озера Глибоке до озера Чілік;

25. Витрачено часу:

на підйом: 1 год., 05 хв., перепад висот +382 м.

на спуск: 1 год., 35 хв., перепад висот -540 м.

26. Витрачено на рух:

з одночасною страховкою: –

з змінною страховкою: –

27. Організовано пунктів страховки: –

28. Характеристики під'йому та спуску по ділянкам:

ділянка шляху (від - до)	загальний час проходження, год., хв.	довжина, м	крутизна, град.	перепад висоти, м	рельєф	час руху з страховкою год., хв		кількість організованих пунктів страховки
						змінною	одночасною	
від озера Глибоке до сідловини пер. Кинхара	1 год., 05 хв.	1150	30°	+382	трав'янисто-осипний схил	–	–	–
від сідловини пер. Кинхара до озера Чілік	1 год., 35 хв.	2070	25°	-540	осипний схил	–	–	–

35. Опис проходження: див. технічний опис маршруту (стор. 15).

36. Метеоумови при проходженні перевалу: сонячно.

37. Необхідне спеціальне спорядження:

- групове: не потрібне.

- індивідуальне: каска, льодоруб.

38. Необхідні додаткові вимоги до організації руху і страховки: рух щільною групою, страховка за допомогою льодорубів.

39. Потенційна небезпека та заходи безпеки: камененебезпечність.

40. Рекомендовані місця для ночівлі:

43°37,362'N, 41°6,699'E, 2583 м - оз. Глибоке

43°37,973'N, 41°5,184'E, 2374 м - оз. Чілік

41. Перевал пройдено: 16.08.2013 р. у поході І к.с.

42. Керівник походу: Доценко Анна Володимирівна.

43. Маршрутна книжка № 74/13Г, МКК КЗ «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» ЗОР (шифр МКК 108-01-31221000).

Перевал Чілік (1А, 2890 м, ос.)

район	хребет	які ущелини з'єднує	назва	висота, м	координати (WGS-84)	категорія складності		
						сезон	зима	міжсезоння
Архиз, Західний Кавказ, Російська Федерація	хр. Абішира-Ахуба	з'єднує дол.р. Чілік (р. Кяфар) та дол.р. Речепста (р. Архиз)	Чілік	за класифікатором 2890 за GPS-навігатором 2917	43°37,331'N 41°4,18'E	1А	1А	1А

29. Розташування: в хребті Абішира-Ахуба на захід від вершини Речепста (3214);
30. Джерело відомостей: <http://budgetinteresno.narod.ru/perevals/spisok.htm> – описание перевалов на сайте «Туризм на юге России»;
31. Загальний час проходження: 2 год. 40 хв., від озера Чілік до озера 2826;
32. Витрачено часу:
на підйом: 2 год., 05 хв., перепад висот +570 м.
на спуск: 35 хв., перепад висот -179 м.
33. Витрачено на рух:
з одночасною страховкою: –
з змінною страховкою: –
34. Організовано пунктів страховки: –
35. Характеристики під'йому та спуску по ділянкам:

ділянка шляху (від - до)	загальний час проходження, год., хв.	довжина, м	крутизна, град.	перепад висоти, м	рельєф	час руху з страховкою год., хв		кількість організованих пунктів страховки
						змінною	одночасною	
від озера Чілік до сідловини пер. Чілік	2 год., 05 хв.	3730	15° 20°	+570	осипний схил, нескладні зруйновані скелі (~ 50 м)	–	–	–
від сідловини пер. Чілік через сідловину пер. Ацгара (радіально) до озера 2826	35 хв.	1340	10°	-179	трав'янистий схил	–	–	–

44. Опис проходження: див. технічний опис маршруту (стор. 16).
45. Метеоумови при проходженні перевалу: сонячно.
46. Необхідне спеціальне спорядження:
- групове: не потрібне.
- індивідуальне: каска, льодоруб.
47. Необхідні додаткові вимоги до організації руху і страховки: рух щільною групою, страховка за допомогою льодорубів.
48. Потенційна небезпека та заходи безпеки: камененебезпечність.
49. Рекомендовані місця для ночівлі:
під пер. Чілік 43°37,516'N, 41°4,323'E, 2771 м
під пер. Ацгара 43°37,085'N, 41°3,267'E, 2738 м
50. Перевал пройдено: 17.08.2013 р. у поході І к.с.
51. Керівник походу: Доценко Анна Володимирівна.
52. Маршрутна книжка № 74/13Г, МКК КЗ «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» ЗОР (шифр МКК 108-01-31221000).

Перевал Ай-Юлю (1А, 2890 м, ос-сн.)

район	хребет	які ущелини з'єднує	назва	висота, м	координати (WGS-84)	категорія складності		
						сезон	зима	міжсезоння
Архиз, Західний Кавказ, Російська Федерація	хр. Габулу	з'єднує дол.р. Дукка (р. Архиз) та дол.р. Біла (р. Псиш)	Ай-Юлю	за класифікатором 2890 за GPS-навігатором 2842	43°28,897'N 41°6,311'E	1А	1А	1А

36. Розташування: в хребті Габулу – північно-східному відрозу хр. Аркасара в 150-200 м на північ від вершини 3063;

37. Джерело відомостей: <http://budetinteresno.narod.ru/perevals/spisok.htm> – описание перевалов на сайте «Туризм на юге России»;

38. Загальний час проходження: 2 год. 40 хв., від озера Семицвітне до озера Білоріченське;

39. Витрачено часу:

на підйом: 2 год., 15 хв., перепад висот +417 м.

на спуск: 25 хв., перепад висот -87 м.

40. Витрачено на рух:

з одночасною страховкою: –

з змінною страховкою: –

41. Організовано пунктів страховки: –

42. Характеристики під'йому та спуску по ділянкам:

ділянка шляху (від - до)	загальний час проходження, год., хв.	довжина, м	крутизна, град.	перепад висоти, м	рельєф	час руху з страховкою год., хв		кількість організованих пунктів страховки
						змінною	одночасною	
від озера Семицвітне до сідловини пер. Ай-Юлю	2 год., 15 хв.	5980	15°	+417	осипний схил	–	–	–
від сідловини пер. Ай-Юлю до озера Білоріченське	25 хв.	760	15°	-87	трав'янисто-осипний схил	–	–	–

53. Опис проходження: див. технічний опис маршруту (стор. 19).

54. Метеоумови при проходженні перевалу: хмарно.

55. Необхідне спеціальне спорядження:

- групове: не потрібне.

- індивідуальне: каска, льодоруб.

56. Необхідні додаткові вимоги до організації руху і страховки: рух щільною групою, страховка за допомогою льодорубів.

57. Потенційна небезпека та заходи безпеки: камененебезпечність.

58. Рекомендовані місця для ночівлі:

під пер. Ай-Юлю 43°29,028'N, 41°4,978'E, 2638 м

43°28,642'N, 41°6,631'E, 2755 м - оз. Білоріченське

59. Перевал пройдено: 21.08.2013 р. у поході І к.с.

60. Керівник походу: Доценко Анна Володимирівна.

61. Маршрутна книжка № 74/13Г, МКК КЗ «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» ЗОР (шифр МКК 108-01-31221000).

10. Список літератури та джерел інформації

1. Высокогорные перевалы. – М.: Издательство «Прест», 2001 г.
2. Бондарев Н.Д. Архыз. Большая Лаба. – М.: Издатель И.В.Балабанов, 2002 г.
3. Отчет о горном походе 3 к.сл., рук. Голубев М.В., сроки 13.07-01.08.2010 г.
4. Отчет о горном походе 1 к.сл., рук. Савостин Илья, сроки 27.09.-08.10.2009 г.
5. Отчет о горном походе 2 к.сл., рук. Мартынов А.В., сроки 07.08-20.08.2011 г.
6. Правила змагань зі спортивного туризму. – г. Киев, 2008 г.
7. Методика определения кат.сл. маршрутов горных походов. Утверждена постановлением Президиума Федерации спортивного туризма Украины от 08.12.2001, протокол №2, п.№5, часть №3.
8. <http://arhiz.yanval.ru/valleys> – Описания Архыза.
9. <http://www.westra.ru/passes/> – проект «каталог перевалов» т/к «Вестра».
10. <http://budetinteresno.narod.ru/perevals/spisok.htm> – описание перевалов на сайте «Туризм на юге России».
11. <http://caucatalog.narod.ru/westcaumap/westcaumap.html> – карта Западного Кавказа и перечень перевалов М.Голубева.
12. <http://caucatalog.narod.ru/base/zap.html> – фото перевалов и вершин Западного Кавказа. Автор сайта М.Голубев.